

28 Мудрість Сираха

Передмова

0,1 Оскільки багато і велике нам дане було через закон і пророків та інших, що за ними пішли, за що потрібно похвалити Ізраїль за напоумлення і мудрість, і оскільки не тільки потрібно, щоб ті що читають, стали розумнішими, 5 але й щоб могли бути корисними для тих, що поза, що охочі до навчання, і для тих, що читають і пишуть, мій дідо Ісус дуже себе віддавши читанню закону й пророків 10 і інших батьківських книг, і в цих здобувши достатнє ознайомлення, і він наштовхнений був написати щось з того, що відноситься до напоумлення і мудрості, щоб ті, що люблять навчання і цими стали захоплені, дуже більше були ознайомлені з життям закону. 15 Отже будьте заохочені з ревністю і дбайливістю читання чинити і мати вибачення за те, в чому вважатиметься, що ми 20 в висловах трудолюбної праці слів недописали. Бо не має тієї самої сили в собі те, що сказане по єврейськи, коли воно переведене на іншу мову. А не тільки це, але й сам закон і пророки 25 і осталі книги мають не малу відмінність коли сказані у своїй (мові). Бо прийшовши до Єгипту в тридцять восьмому році за Евергета царя і перебуваючи, я знайшов збірку не малого напоумлення, 30 (і) я вважав за дуже потрібне і самому вкласти якусь клопітливить і труд, щоб перекласти ту книгу, вклавши велике недосипання і вмилість у відрізок часу, щоб довівши книгу до кінця подати і тим, що в переселенні бажають радо навчатися, що приговляються жити за звичаями, за законом.

Мудрість Ісуса Сина Сираха

1,1 Вся мудрість від Господа і вона з Ним на віки. 2 Хто почислить пісок морів і краплі дощу і дні віку? 3 Хто дослідить висоту неба і широту землі й безодні і мудрість? 4 Першою з усіх створена мудрість і сприймання розумності від віку. Джерело мудрости слово Бога на висотах, і його хід вічні закони. 6 Кому відкрито корінь мудрости? І хто пізнав її подвиги? Кому обявлено вміння мудрости? І хто збагнув її досвідченість? 8 Один є мудрий, дуже страшний, що сидить на своїм престолі. 9 Господь сам її створив і побачив і почислив її і вилив її на всі свої діла, 10 (вона) з кожним тілом за його даром, і Він обдарував нею тих, що Його люблять. Любов Господа преславна мудрість, яким лиш показується ділить її йому для виду. 11 Господний страх слава і похвала і веселість і вінець радості. 12 Господний страх розвеселить серце і дасть веселість і радість і довголіття. Господний страх дар від Господа, бо і на стежках любові посаджені будуть. 13 Тому, хто боїться Господа, добре буде вкінці, і в дні його смерті буде поблагословлений. 14 Початок мудрости - боятися Господа, і з вірними в лоні створена була з ними. 15 З людьми вона збудувала вічну основу і їхньому насінню буде довірена. 16 Повнота мудрости

боятися Господа і вона п'яними зробить їх від своїх плодів. 17 Ввесь їхній дім наповнить бажаними і комори своїми плодами. 18 Вінець мудрости страх господний, що процвітає миром і здоров'ям вилікування. Оба ж є дари Бога на мир, а Він поширює похвалу на тих, що Його люблять. 19 І Він побачив і почислив її, вміння і пізнання розуму вилив і підняв вгору славу тих, що її держали. 20 Корінь мудрости боятися Господа, і її галузки довголіття. Господний страх відкидає гріхи, а хто перебуває (в ньому) відверне всякий гнів. 22 Не зможе оправдатися несправедний гнівливий. Бо порух його гніву це його падіння. 23 До часу потерпить довготерпеливий, і пізніше віддасть йому радість. 24 До часу він сховає його слова, і губи численних виповдять його розум. 25 В скарбах мудрости притча вміння, а побожність гидота для грішних. 26 Якщо забажаєш мудрість бережи заповіді, і Господь тобі її подасть. 27 Бо господний страх мудрість і напоумлення, і йому милі віра і лагідність. 28 Не будь непослушним до господнього страху і не приступай до нього з подвійним серцем. 29 Не будь дволичним в устах людей і вважай на свої губи. 30 Не підноси себе, щоб ти не впав і не навів ти безчестя на твою душу, і Господь відкриє твоє сховане і посеред збору тебе скине, бо ти не приступив до господнього страху і твоє серце повне обмани.

2,1 Дитино, якщо приходиш служити Господеві, приготуй твою душу на випробування. 2 Випрями твоє серце і будь терпеливим і не спішися в часі нападу. 3 Приліпся до нього і не відступи, щоб ти помножився в твоїм кінці. 4 Все, що лиш наведене буде на тебе прийми і будь терпеливий в переміні твого впокорення. 5 Бо золото випробовується у огні і люди сприйнятні в печі впокорення. В хворобах і бідності будь тим, що надіється на Нього. 6 Йому повір, і Він заступиться за тебе. І випрями твої дороги і поклади на Нього надію. 7 Ті, що бояться Господа, очікуйте його милосердя і не відхиліться, щоб ви не впали. 8 Ви що боїтеся Господа, повірте Йому, і не відпаде ваша винагорода. 9 Ви, що боїтеся Господа, повірте в добро і в веселість віку і милосердя. Бо його віддача дар з радістю. 10 Погляньте на давні роди і побачите. Хто повірив Господеві і був завстиджений? Чи хто остався в його страсі і був покинутий? Чи хто його прикликав, і Він не зважив на нього? 11 Бо Господь щедрий і милосердний і оставляє гріхи і спасає в часі скорботи. 12 Горе боягузливим серцям і ослабленим рукам і грішному, що йде на дві стежки. 13 Горе ослабленому серцю, бо не вірить. Через це не буде охороненим. 14 Горе вам, що втратили терпеливість. І що зробите коли Господь відвідає? 15 Ті, що бояться Господа, не противитимуться його словам, і ті, що Його люблять, збережуть його дороги. 16 Ті, що бояться Господа, шукатимуть Йому миле, і ті, що Його люблять наситяться законом. 17 Ті, що бояться Господа, приготують їхні серця і перед Ним упокорять їхні душі. 18 Впадім в руки Господа і не в руки людей. Бо яка його величність, таке й його милосердя.

3,1 Діти, послушайте напоумлення батька, і так зробіть, щоб ви спаслися. 2 Бо Господь прославив батька над дітьми і скріпив суд матері над синами. 3 Хто шанує батька надолужить за гріхи, 4 і хто прославляє свою матір він як той, що збирає скарб. 5 Хто шанує батька розвеселиться над дітьми і буде вислуханий в дні його молитви. 6 Хто прославляє батька буде довголітним, і хто вислухає Господа дасть спочинок своїй матері. Хто боїться Господа шануватиме батька, 7 і як володарям послужить у своїх родах. 8 Ділом і словом шануй твого батька, щоб на тебе прийшло від нього благословення. 9 Бо благословення батька скріплює дома дітей,

а клятва матері викоріннює основи. 10 Не прославляйся безчестям твого батька, бо безчестя батька не є для тебе славою. 11 Бо слава людині від честі його батька, і зневага дітей матір в неслав'ї. 12 Дитино, помагай твому батькові в старості і не засмути його в його житті. 13 Якщо й останеться без розуму, май терпеливість і не обезчести його усією твоєю силою. 14 Бо милосердя для батька не забудеться і тобі дана буде на збудовання замість гріхів. 15 В дні скорби тобі згадається. Як мороз в гарній погоді, так розійдуться твої гріхи. 16 Який хульний хто покидає батька, і проклятий Господом хто роздражнює свою матір. 17 Дитино, провадь твої діла в лагідності, і милою людиною будеш, улюбленим. 18 Чим більше ти є великий, настільки себе впокорюй, і перед Господом знайдеш ласку. 19 Численні є високі і славні, але Він лагідним відкриває свої таємниці. 20 Бо велика господня сила і прославляється покірними. 21 Не шукай того, що для тебе дуже тяжке і не допитуй сильнішого від себе. 22 Те, що тобі приказане, це роздумуй, бо скрите тобі не потрібне. 23 Не займайся надмірними твоїми ділами. Бо тобі показано більше ніж розуміють люди. 24 Бо багатьох на блуд звели їхні задуми, і погані задуми знищили їхні думки. Як не маєш зиниць будеш позбавлений світла, не сповіщай розуму тим, кому бракує. 26 І хто любить біду згине в ній. Тверде серце озлобиться до кінця, 27 тверде серце отяжитья болями, і грішник додасть гріх до гріхів. 28 В нещастю гордого немає вилікування. Бо в ньому закорінилося насадження зла. 29 Серце розумного зрозуміє притчу, і ухо слухача бажання мудрого. 30 Вода згасить огонь, що палає, і милосердя надолужить за гріхи. 31 Хто віддає ласки пам'ятає про те, що після цього, і знайде скріплення в часі падіння.

4,1 Дитино, не позбувай бідного життя і не томи очей нужденних. 2 Не смути душу, що голодує, і не розгнівай чоловіка в його біді. 3 Не додавай до розлюченого серця і не відтягай дар потребуючому. 4 Не відрікайся раба, що боліє, і не відверни від бідного твоє лице. 5 Не відверни око від потребуючого, і не дай йому місце тебе прокляти. 6 Бо як він тебе проклинає в гіркоті його душі, його благання вислухає Той, Хто його створив. 7 Роби себе улюбленим зборові і присмири володареві твою голову. 8 Прихили до бідного твоє ухо і відповіж йому мирно в лагідності. 9 Віддали обидженого з руки того, що обиджає, і не знемагай коли ти судиш. 10 Будь сиротам за батька і замість мужа їхній матері. І будеш як син Всевишнього, і Він тебе полюбить більше ніж твоя матір. 11 Мудрість підняла вгору своїх синів і заступається за тими, що її шукають. 12 Хто її любить, любить життя, і хто вранці встає до неї, наповниться веселости. 13 Хто її держить унаслідить славу, і куди входить, благословить Господь. 14 Хто їй служить послужать Святому, і Господь любить тих, що її люблять. 15 Хто її слухається судить народи, і хто її сприймає мешкатиме в надії. 16 Якщо довіряться, її унаслідить, і в наслідді будуть його роди. 17 Бо круто піде з ним на початку, наведе на нього страх і жах і мучитиме його у своїм напоумленні, доки не повірить його душі, і випробує його у своїх оправданнях. 18 І знову повернеться по прямім до нього і розвеселить його і відкриє йому своє скрите. 19 Якщо заблудить, оставить його і видасть його в руки його падіння. 20 Оберігай час і стережися злого і не завстидайся за твою душу. 21 Бо є встид, що наводить гріх, і є стид - слава і ласка. 22 Не приймай лице за твою душу і не соромися собі на упадок. 23 Не затримай слово в часі потреби, і не сховай твоєї мудрості для краси. 24 Бо в слові пізнається мудрість і напоумлення в мові языка. 25 Не говори проти правди і встидайся за твоє ненапоумлення. 26 Не

соромися визнаватися за твої гріхи і не силою біг ріки. 27 Не ставай підданим нерозумного чоловіка, і не приймай лице сильного. 28 Борися за правду аж до смерти, і Господь Бог воюватиме за тебе. 29 Не будь швидкий твоїм язиком і тяжкий і повільний в твоїх ділах. 30 Не будь як лев в твоїм домі і не вигадуй дурниць між твоїми рабами. 31 Хай твоя рука не буде простягнена, щоб взяти, і замкнена на віддавання.

5,1 Не захоплюйся твоїм майном і не скажи: Мені досить. 2 Не іди за твоєю душею і твоею силою, щоб ходити за пожаданнями твого серця. 3 І не говори: Хто мене переможе? Бо Господь мстятиме. 4 Не говори: Я згрішив, і що мені сталося? Бо Господь є довготерпеливий. 5 Відносно надолуження не будь без страху, щоб додати гріх до гріха. 6 І не говори: Його щедрість велика, вона надолужить за множество моїх гріхів. Бо у Нього милосердя і гнів, і на грішних спочине його гнів. 7 Не барися повернутися до Господа і не відкладай з дня на день. Бо нагло вийде господний гнів, і в часі пімсти будеш вигублений. 8 Не надійся на неправедний маєток. Бо нічим не буде корисним в дні нападу. 9 Не вганяйся за кожним вітром і не ходи по кожній стежці. Так (чинить) двоязичний грішник. 10 Будь кріпкий в твоїм розумі, і хай в тебе буде одне слово. 11 Будь швидкий до твого слухання і в довготерпінні видавай відповідь. 12 Якщо є в тобі розум, відповідь ближньому. Якщо ж ні, хай твоя рука буде на твоїх устах. 13 Слава і безчестя в розмові, і язик чоловіка його падіння. 14 Не будь прозваний шептуном і твоїм язиком не клади засідок. Бо на злодію є сором і погана зневага на двоязичному. 15 У великому і в малому не будь невіжою.

6,1 І замість друга не ставай ворогом. Бо погане імя успадкує встид і погорду. Так грішник двоязичний. 2 Не підноси себе на раді твоєї душі, щоб твоя сила не була роздerta, як бик. 3 Їж твоє листя і знищиш твої плоди і оставиш себе як сухе дерево. 4 Погана душа вигублює того, що її придбав, і зробить себе радістю для ворогів. 5 Солодке горло множить своїх друзів, і язик, що гарно говорить, множить те, що миле. 6 Хай будуть з тобою числені ті, що в мирі, а твої радники один в тисячі. 7 Якщо придбаєш друга, придбай його у випробуванні і не швидко дай йому довіря. 8 Бо він друг у своїм часі і не останеться в дні скорботи. 9 І є друг, що перемінився в ворога, і відкриє войовничість тобі на сором. 10 І є друг, що є спільником при столах, і не остане в дні скорботи. 11 І в твоїх добрах буде як ти, і перед твоїми слугами буде сміливим. 12 А коли будеш упокорений, буде проти тебе, і сховається від твого лица. 13 Відділися від твоїх ворогів і зважай на твоїх друзів. 14 Вірний друг сильна охорона, а хто його знайшов, знайшов скарб. 15 У вірного друга немає переміни, і немає міри його доброти. 16 Вірний друг лікарство життя, і ті, що бояться Господа, його знайдуть. 17 Хто боїться Господа випрямить свою дружбу, бо так як він так і його ближній. 18 Дитино, від твоєї молодості виказуй напоумлення, і аж до сивини знайдеш мудрість. 19 Приступи до неї, як той, що оре і сіє, і очікуй її добрі плоди. Бо мало потрудишся в її праці і швидко їстимеш її плоди. 20 Яка не мила мудрість для ненапоумлених, і не остається в ній безсердешний. 21 Буде на ньому як сильний камінь випробування, і не забариться її відкинути. 22 Бо мудрість є за своїм іменем і не є багатьом явна. 23 Послухай, дитино і приймай мою розумність і не відкинь моєї поради. 24 Введи твої ноги в її колоди і твою шию до її ярма. 25 Підклади твое рамено і носи її і не гидує її кайданами. 26 Усією твоєю душею прийди до неї і всією твоєю силою зберігай її

дороги. 27 Досліди і вишукай, і вона дасться тобі пізнати, і схопивши, не випусти її. 28 Бо на кінці знайдеш її спочинок, і повернеться тобі на веселість. 29 І будуть тобі колоди за сильну охорону і її ярмо за одіж слави. 30 Бо на ній є золота краса, і її кайдани - тканина синього полотна. 31 Як одіж слави зодягни її і покладеш собі як вінець радості. 32 Якщо бажаєш, сину, напоумишся, і якщо віддаси твою душу, знавцем станеш. 33 Якщо полюбиш слухати, одержиш, і якщо прихилиш твоє ухо, станеш мудрим. 34 В мно́жестві старців стань, і пристань до їхньої мудрості. 35 Бажай слухати усяку божественну розповідь, і хай не втечуть від тебе притчі розуму. 36 Якщо бачиш розумного, ранком вставай до нього, і хай твоя нога зітре сходи його дверей. 37 Роздумуй про господні приписи і постійно повчайся в його заповідях. Він скріплює твоє серце, і тобі буде дано бажання мудрості.

7,1 Не чини зла, і хай тебе не захопить зло. 2 Відступи від неправедного, і він відхилиться від тебе. 3 Не сій на борознах неправедности, і не пожнеш їх всемеро. 4 Не шукай в Господа володіти, ані в царя сидіння слави. 5 Не оправдуйся перед Господом і не мудруй перед царем. 6 Не шукай стати суддею, не будеш в силі забрати неправедність. Щоб часом ти не боявся лица сильного і не поклав ти згіршення в твоїй простоті. 7 Не гріши проти мно́жества міста і не скинеш себе в юрбі. 8 Не звяжеш двічі гріх. Бо в першому не будеш невинним. 9 Не говори: Він погляне на мно́жество моїх дарів і коли я принесу Всевишньому Богові Він прийме. 10 Не знемагай в твоїй молитві і не оминай чинити милостиню. 11 Не висмівай чоловіка, що є в гіркоті його душі. Бо є хто впокорує і підносить. 12 Не ори неправедно проти твого брата, ані не чини такого другові. 13 Не бажай брехати всякою брехнею, бо таке поступування не на добро. 14 Не провадь балачки в мно́жестві старців і не повтори слово в твоїй прозьбі. 15 Не зненавидь тяжку працю і рільництво створене Всевишнім. 16 Не причисли себе до мно́жества грішних, памятай, що лють не бариться. 17 Дуже присмири твою душу, бо пімста безбожних огонь і червяк. 18 Не зміни друга задля незгоди, ані правдивого брата за золото Суфіра. 19 Не страть мудру і добру жінку, бо її ласка понад золото. 20 Не чини зла слугі, що працює поправді, ані наємникові, що вкладає свою душу. 21 Хай твоя душа полюбить розумного раба, не позбудеш його свободи. 22 Є в тебе скотина? Наглядай за нею. І якщо є тобі користь, хай останеться в тебе. 23 Є в тебе діти? Напоумлюй їх і з молодости нахилий їхню шию. 24 Є в тебе дочки? Дбай за їхнє тіло і не роби радісним до них твоє лице. 25 Віддай дочку і будеш тим, хто завершив велике діло, і даруй її розумному чоловікові. 26 Є в тебе жінка по душі? Не викидай її. І зненавидженій себе не довіряй. 27 Усім серцем прослав твого батька і не забудь болі матері. 28 Згадай, що через них ти народився, і що їм віддаси такого як вони тобі (дали)? 29 Усією твоєю душею шануй Господа і почитай його священників. 30 Усією силою полюби Того, що тебе створив, і не остав його слуг. 31 Бійся Господа і прослав священника і дай йому часть, так як тобі заповіджено, первоплід і за переступ і дар рамен і жертву освячення і первоплід святих. 32 І до бідного простягни твою руку, щоб твоє благословення було досконалим. 33 Ласка дарування перед усяким живим, і над мертвим не задержиш ласки. 34 Не відступай від тих, що плачуть, і ридай з тими, що ридають. 35 Не лініся відвідати хворого, бо такими будеш полюблений. 36 В усіх твоїх словах памятай про останнє і не згрішиш на віки.

8,1 Не бийся з сильним чоловіком, щоб часом ти не впав йому в руки. 2 Не май спору з багатим чоловіком, щоб часом не поставив проти тебе вагу. Бо золото згубило багатьох і звихнуло серця царів. 3 Не змагайся з язикатим чоловіком і не накладай на його огонь дрова. 4 Не грайся з ненапоумленим, щоб твої батьки не були без пошани. 5 Не зневажай чоловіка, що відвертається від гріха. Згадай, що ми всі є під карами. 6 Не зневажай чоловіка в його старості, бо й ми старіємося. 7 Не радій мертвим, згадай що ми всі помремо. 8 Не нехтуй мовою мудрих і живи в їхніх притчах, бо від них навчишся напоумлення і як послужити володарям. 9 Не відступай від розповідей старців, бо й вони навчилися у своїх батьків. Бо в них навчишся розуму і як в часі потреби дати відповідь. 10 Не запалюй вугля грішника, не згори в огні його полум'я. 11 Не вставай від лица образливого, щоб не засів як засідка на твої уста. 12 Не позичай чоловікові сильнішому від тебе. І якщо позичиш, будь як той, що втратив. 13 Не поручайся понад твою силу, і якщо поручишся, старайся як той, що має заплатити. 14 Не судися з суддею, бо його судитимуть за його славою. 15 Не ходи дорогою зі смільчаком, щоб твоє зло не стало тяжким. Бо він піде за своєю волею, і ти згинеш в його безумності. 16 Не матимеш спору зі злосливим і не проходи з ним пустиню. Бо в очах його кров як ніщо, і скине тебе там де немає помочі. 17 З безумним не радься, бо не зможе виконати слово. 18 Перед чужим не зробиш (нічого) таємного, бо не знаєш, що він зробить. 19 Не виявляй кожній людині твоє серце, і хай не нанесе на тебе ласки.

9,1 Не ревнуй жінки твого лона, ані сам не навчися злого напоумлення. 2 Не дай жінці твою душу, щоб вона не наступила на твою силу. 3 Не зустрічайся з розпусною жінкою, щоб часом ти не впав в її засідки. 4 Не приставай до співачки, щоб часом ти не замандрував в її почини. 5 Не задивляйся на дівчину, щоб часом ти не згіршився в її похотях. 6 Не дай блудницям твою душу, щоб ти не втратив твоє насліддя. 7 Не оглядай стіни міста і не блукай в його пустих місцях. 8 Відверни око від красивої жінки і не оглядай чужої краси. Численні заблукали через красу жінки, і з цього розпалюється дружба як огонь. 9 Зовсім не сиди з заміжною жінкою і не празникуй з нею вином, щоб часом твоя душа не схилилася до неї, і поховзнешся своєю кров'ю в погібіль. 10 Не покидай старого друга, бо новий не такий самий як він. Новий друг - нове вино, як постаріється, випеш його з радістю. 11 Не ревнуй слави грішного, бо не знаєш який буде його кінець. 12 Не милуйся тим, що миле безбожним. Згадай що не оправдаються аж до аду. 13 Далеко відступи від людини, яка має силу вбивати, і не підозриватимеш страх смерті. І як прийдеш не переступай, щоб твоє життя не було забране. Пізнай, що ти проходиш посеред засідок і ходиш на баштах міста. 14 За твоєю силою розгадує ближнього і радься з мудрими. 15 хай з розумними буде твій роздум і вся твоя розповідь в законі Всевишнього. 16 Хай праведні мужі будуть на вечері з тобою, і в господньому страхі хай буде твоя похвала. 17 Діло похвалиться через руку майстрів, і мудрий провідник народу через своє слово. 18 Страшний в своїм місті язикатий чоловік, і нагальний у своїм слові буде зненавиджений.

10,1 Мудрий суддя напоумить свій нарід, і володіння розумного буде справним. 2 Як суддя народу так і його слуги, і як володар міста так всі його мешканці. 3 Ненапоумлений цар нищить свій нарід, і місто стає замешканим через розум сильних. 4 В господній руці влада землі, і підносить у часі над нею потрібного. 5 В господній руці добра дорога чоловіка, і на лице книжника Він покладе свою славу.

6 Не злосься на ближнього всілякою неправедністю і не чини нічого досадливими ділами. 7 Гордість зненавиджена перед Господом і людьми, і в обох погана неправедність. 8 Царство переводиться від народу до народу через неправедність і досади і маєток. Бо ж (немає) нічого беззаконнішого від грошелюбця. Бо цей і на свою душу згубне чинить. 9 Чому виноситься земля і попіл? Бо поки живе він викинув свої внутреності. 10 Як довга хвороба, лікар вирізує. І цар є сьогодні, і завтра помре. 11 Бо коли помре чоловік унаслідять гади і звірі і червяки. 12 Початок гордості чоловіка відступити від Господа, і від Того, що його створив відступило його серце. 13 Бо початок гордості гріх, і хто його держить проліє гідоту. Через це Господь прославився карами і знищив їх до кінця. 14 Господь знищив престоли володарів і замість них посадив лагідних. 15 Господь виполов коріння народів і замість них посадив смиренних. 16 Господь знищив країни народів і вигубив їх аж до основ землі. 17 Він забрав з них людей, знищив їх, і усунув їхню пам'ять з землі. 18 Гордість не створено для людей, ані гнів люті для роджених від жінок. 19 Яке чесне насіння? Насіння людини. Яке чесне насіння? Ті, що бояться Господа. Яке нечесне насіння? Насіння людини. Яке нечесне насіння? Ті, що престопають заповіді. 20 Посеред братів їхній володар чесний, і ті, що бояться Господа, в його очах. Господний страх початок сприймання, а ствердіння і гордість початок відкидання. 22 Приходько і чужинець і бідний, їхня похвала страх господний. 23 Не є праведним не пошанувати розумного бідного, і не годиться прославляти грішного чоловіка. 24 Володар і суддя і сильний прославиться, і немає в них когось більшого від того, хто боїться Господа. 25 Мудрому рабові служитимуть свобідні, і розумний чоловік не нарікатиме. 26 Не мудруй, щоб чинити твоє діло, і не прославляйся в часі твоєї біди. 27 Кращий хто працює і вповні все виконує, ніж хто ходить прославляючись і лишається без хлібів. 28 Дитино, прославляй твою душу в лагідності і дай їй честь за її гідністю. 29 Хто оправдає того, хто грішить проти його душі? І хто прославить того, що зневажає своє життя? 30 Бідний прославляється через свою розумність, і багатий прославляється через своє багатство. 31 Хто прославляється в бідності, і скільки (більше) в багатстві? І хто не славний в багатстві, і скільки (більше) в бідності?

11,1 Мудрість покірною вивищить його голову і посадить його посеред вельмож. 2 Не похвали чоловіка за його красу і не зогиди людину за його вид. 3 Бджола мала між тими, що літають, і її овоч початок солодкості. 4 Не хвалися одіванням одежі і не підноси в день слави. Бо господні діла подивугідні, і його діла сховані в людях. 5 Численні володарі сіли на землю, а вінець носив той, про якого не сподівалися. 6 Численні сильні були дуже непошановані, і славні були видані в руки інших. 7 Не винуй поки не дослідиш. Перше вивідай і тоді кара. 8 Не відповідай раніше ніж вислухаєш і не вкладай слів всередину. 9 Не сварися за діло до якого в тебе немає відношення, і не сідай на суді грішних. 10 Дитино, ти не займайся багатьма справами. Якщо намножиш, не будеш без вини. І якщо гнатимешся, не досягнеш. І не втечеш біжучи. 11 Є той, що трудиться і клопочеться і спішитися, і настільки більше відходить. 12 Є повільний і той, що потребує заступництва, якому бракує сили і (його) біднота надмірна. І очі господні поглянули на нього на добро, і Він підвів його з його пониження 13 і підняв вгору його голову, і численні його подивляли. 14 Добро і зло, життя і смерть, біднота і багатство є в Господа. Мудрість і розумність і пізнання закону є в Господа, любов і

дороги добрих днів є в Нього. Блукання і темряву створено для грішних, а для тих, що гордяться злом, погана старість. 17 Господний дар остається для побожних, і милість його pomoже в дорозі на віки. 18 Є хто багатіє від дбайливості і своєї скупості, і це часть його винагороди. 19 Коли він скаже: Я знайшов спочинок і тепер їстиму з моїх дібр, і він не знає в який час відійде і оставить їх іншим і помре. 20 Стій в твоїм завіті і говори про нього і постарійся в твоїм ділі. 21 Не дивуйся ділами грішного, а вір Господеві і остань в твоїм труді. Бо легким в господних очах нагло швидко збагатити бідного. 22 Господне благословення на користь побожним, і нагло процвітає його добра дорога. 23 Не кажи: Яка мені користь і яке мені добро пізніше буде? 24 Не кажи: Досить мені є, і від чого пізніше зазнаю зло? 25 В дні добра забуття про зло, і в дні зла не згадається добро. 26 Бо легко перед Господом в дні смерти віддати людині за його дорогами. 27 Година зла робить так, що забувається про приємності, і кінець чоловіка розкриття його діл. 28 Перед кінцем не називай нікого блаженним, і чоловік пізнається в його дітях. 29 Не вводи кожного чоловіка до твого дому, бо багато затівок обманливого. 30 Як перепелиця зловлена в коші, так серце гордого, і як підглядач дивиться за падінням. 31 Бо засідає повертаючи добро на зло і в вибраних речах покладе пляму. 32 Від іскри огню множиться пожеша, і грішний чоловік засідається на кров. 33 Бережися злочинця, бо зло робить, щоб часом не поклав на тебе пляму на віки. 34 Посели чужого, і він тебе знищить заколотами і відчужить від тебе твої власні (добра).

12,1 Якщо добро чиниш, знай кому робиш, і буде подяка за твою добродійність. 2 Добро вчини побожному, і знайдеш відплату, і якщо не від нього то від Всевишнього. 3 Не буде добра для того, що перебуває у злі і не дає милостині. 4 Дай побожному і не заступайся за грішного. 5 Зроби добро покірному і не дай безбожному. Затримай від нього хліби і не дай йому, щоб ними тебе не здолав. Бо в усіх добрах, які йому зробиш, знайдеш подвійне зло. 6 Бо і Всевишний зненавидів грішних і безбожним віддасть пімсту. А Він їх береже на день їхньої пімсти. 7 Дай доброму і не заступайся за грішного. 8 Друг не викажеться в добрі, і ворог не сховається в злі. 9 Як чоловік в добрі, його вороги в смутку, і в його злі й друг відлучиться. 10 Не вір твому ворогові на віки. Бо як ржавіє мідь, така його злоба. 11 І якщо буде впокорений і ходить зігнений будь впевнений (в собі) своєю душею і бережися його і будеш для нього як витерте дзеркало, і пізнаєш що не вповні поржавів. 12 Не постав його при собі, щоб не став на твоїм місці, скинувши тебе. Не посади його по твоїй правиці, щоб часом не шукав твого сидіння і вкінці пізнаєш мої слова і будеш діткнений моїми словами. 13 Хто помилує ворожбита вкушеного змієм і всіх що приводять диких звірів? 14 Так хто йде до грішного чоловіка і пристає до його гріхів. 15 Годину побуде з тобою, і якщо відхилишся, не стерпить. 16 Ворог видає солодість своїми губами і своїм серцем радиться, щоб скинути тебе до рова. Ворог прослезиться своїми очима, і якщо знайде нагоду, не насититься кровю. 17 Коли зло тебе зустріне, знайдеш його там раніше від тебе, і як помічник він запне твою п'яту. 18 Він киватиме своєю головою і заплескає своїми руками і багато шептатиме і змінить своє лице.

13,1 Хто дотокнеться смоли занечиститься, і хто спілкується з гордим уподібниться до нього. 2 Не бери на себе тягар і не спілкуйся з сильнішим і багатшим від тебе. Яка спільність горнця з баняком? До себе вдариться і до себе розібється. 3 Багатий вчинив неправедне і він розлютився. Бідному вчинили зло, і

він помолиться. 4 Якщо будеш корисним, використає тебе. І якщо будеш в біді оставить тебе. 5 Якщо маєш, житиме з тобою і випорожнить тебе, і він не буде в біді. 6 Потребував тебе, і зведе тебе і насміється з тебе і дасть тобі надію. Говоритиме тобі гарно і скаже: Яка твоя потреба? 7 І засоромлює тебе своєю їжею, аж доки не випорожнить тебе двічі чи тричі, і на кінець наглумиться над тобою. Після цього погляне на тебе і оставить тебе і покиває над тобою своєю головою. 8 Вважай не заблуди і не будь упокорений в твоїй безумності. 9 Як тебе сильний покличе відійди, і стільки більше він тебе прикличе. 10 Не натискай, щоб ти не був відбитий, і не стій далеко віддалений, щоб ти не був забутий. 11 Не наполягай бути рівний з ним і не вір його численним словам. Бо численною мовою тебе випробує і випитає тебе як той, що насміхається. Хто не береже слів немилосердний 12 і не пощадить зло вчинити і вкинути в кайдани. 13 Бережися і дуже уважай, бо ходиш з твоїм упадком. Чуючи це, чувай в твоїм сні, люби Господа всім твоїм життям, і прикликуй його на твоє спасіння. 14 Всяке живе любить те, що подібне до нього, і всяка людина свого ближнього. 16 Всяке тіло збирається за родом, і чоловік пристане до подібного до нього. 17 Що (ж) чи спілкуватиметься вовк з ягням? Так (і) грішник з побожним. 18 Який мир між гіеною і псом? І який мир багатому з бідним? 19 Лов левів дикі осли в пустині. Так бідні пасовиська багатих. 20 Впокорення гидота для гордого. Так бідний гидота для багатого. 21 Багатий коли захитується скріплюється друзями, а бідний, як впаде, є відкинений друзями. 22 Багатий, як впаде, (має) багато заспудників. Сказали таємно, і оправдали його. Бідний упав, і його покарали. Вимовив розумне і не дано йому місця. 23 Багатий сказав, і всі замовкли, і підняли його слово вгору аж до хмар. Бідний заговорив і сказали: Хто це? І якщо спотикнеться, його перевернуть. 24 Добре багатство, в якому немає гріха, і бідність в устах безбожних погана. 25 Серце людини міняє його лице, чи на добро чи на зло. 26 Слід серця в добрі - радісне лице, і знаходження притчей це роздуми з трудами.

14,1 Блаженний чоловік, який не спотикнувся своїми устами і не був діткнений болем гріхів. 2 Блаженний кого не оскаржила його душа, і який не відпав від своєї надії. 3 Багатство не добре для дрібязкового чоловіка, і навіщо майно для завидливої людини? 4 Хто збирає, з своєї душі збирає для інших й інші годуватимуться його добрами. 5 Хто до себе поганій до кого буде добрий? І він не розвеселиться своїм маєтком. 6 Немає гіршого від того, хто собі заздрить, і це віддача за його зло. 7 І як він робить добро, робить несвідомо, і вкінці виказує свою злобу. 8 Поганій, що завидує оком, відвертає лице і нехтує душами. 9 Око захланного не насичується частиною, і погана неправедність висушує душу. 10 Погане око завидує хліб і воно скупе відносно свого столу. 11 Дитино, як маєш, чини собі добро і праведно приноси Господеві жертви. 12 Згадай, що смерть не бариться, і завіт аду тобі не показано. 13 Раніше ніж ти помреш чини добро друзеві і згідно з твоєю силою простягни і дай йому, 14 щоб ти не був позбавлений доброго дня і хай не мине тебе часть доброго бажання. 15 Чи не іншому оставиш твою працю і твої труди на поділ за жеребом? 16 Дай і візьми і обмани твою душу, бо в аді немає пошуку за насолодою. 17 Всяке тіло старіється як одежа, бо завіт від віку: Смертю помреш. 18 Як молодий листок на кріслатому дереві один паде, а інший росте, так рід тіла і крові, один вмирає, а інший народжується. 19 Кожне діло, що гние, пропадає, і хто його чинить загине з ним. 20 Блаженний чоловік, що навчається премудрости і

який роздумує у своїм розумі. 21 Хто роздумує над своїми дорогами у своїм серці і в своїх скритих буде розумний. 22 Вийди за нею як той, хто слідить і засідай на її дорогах. 23 Хто заглядає крізь її вікна і слухатиме при її дверях. 24 Хто мешкає близько її хати і забє кілок в її стіни, 25 поставить своє шатро при її руці і замешкає в мешканні дїбр, 26 покладе своїх дітей в її схоронках і замешкає під її галуззям, 27 охоронений буде нею від спеки і поселиться в її славі.

15,1 Хто боїться Господа це зробить, і хто держится закону осягне її. 2 І вийде йому на зустріч як матір і прийме його як жінка від дївоцтва. 3 Нагодує його хлібом знання і напоїть його водою мудрости. 4 Скріпиться в ній і не похилиться, і до неї пристане і не завстидається. 5 І підніме його понад його ближнього і посеред збору відкриє його уста. 6 Він унаслідить веселість і вінець радості і вічне імя. 7 Не осягнуть її безумні люди, і грішні люди не побачать її. 8 Далекою вона від гордості, і брехливі люди її не згадають. 9 Не гарна хвала в устах грішного, бо не післана від Господа. 10 Бо в мудрості промовиться хвалу, і Господь поможе їй. 11 Не говори що: Через Господа я відступив. Бо те, що Він зненавидів, не зробить. 12 Не говори що: Він мене звів. Бо Він не потребує грішного чоловіка. 13 Господь зненавидів всяку гидоту, і вона не є улюблена тими, що Його бояться. 14 Він від початку створив людину і оставив її в руці своєї ради. 15 Якщо бажаєш, збережеш заповіді і (будеш) чинити сприйнятну віру. 16 Він поставив перед тобою огонь і воду. До чого лиш бажаєш простягаєш твою руку. 17 Перед людьми життя і смерть, і що лиш zvolить, буде дано йому. 18 Бо господня мудрість велика. Він сильний в могутності і глядить на все, 19 і його очі на тих, що Його бояться, і Він пізнає всяке діло людини. 20 Він нікому не заповів бути безбожним і не дав нікому дозволу грішити.

16,1 Дитино, не бажай множества некорисного, ані не радій безбожними синами. 2 Якщо помножаться, не веселися ними, якщо немає з ними господнього страху. 3 Не довір себе їхньому життю і не пристань до їхнього множества. Бо застогнеш від невчасного плачу, і нагло пізнаєш їхній кінець. Бо краще один ніж тисячі і померти бездїтним ніж мати безбожних дітей. 4 Бо від одного розумного поселиться місто, а беззаконне племя буде спустошене. 5 Багато такого побачило моє око, і сильніше від цього почуло моє ухо. 6 В зборі грішних загориться огонь, і в невірному народі загорівся гнів. 7 Він не був вмолений за давніх велетнів, які відступили своєю силою. 8 Він не пощадив околиці Лота, яких зогидив через їхню гордість. 9 Він не помилював нарід погібелі, що був забраний в своїх гріхах. Це все Він зробив твердосердим народам, і не був умолений множеством своїх святих. 10 І так шістьсот тисяч піших, що зібралися в їхнім твердосерді. Як Він бичує Він милосердиться, як Він бє Він виліковує, Господь зберіг в ласкавості і напоумленні. 11 І якщо буде один твердошийний, дивне це якщо невинним буде. Бо у Нього милосердя і гнів, Він сильний прощати і проливати гнів. 12 За його великим милосердям таке і його картання. Він судить людину за її ділами. 13 Грішник не втече з викрадженим, і терпеливість побожного не буде даремна. 14 Він зробить місце для всякої милостині, кожний знайде за своїми ділами. Господь твердим вчинив Фараона, щоб він Його не знав, щоб були пізнані його діла, що під небом. Всьому творінню явне його милосердя, і Він Адамові розділив своє світло і темряву. 17 Не говори що: Сховаюся від Господа, і вгорі хто мене згадає? Між численним народом не буду знаний, бо чим моя душа в безчисленності творіння?

18 Ось небо і небо неба, безодня і земля у його відвідинах захитаються. Ввесь світ, що був і є, у його волі. 19 Разом гори і основи землі коли Він на них погляне потрясуться тремтінням. 20 І над ними не роздумуватиме серце, і його дороги хто розгадає? 21 І (це) буря, яку людина не побачить, а множество його діл сховане. 22 Хто сповістить діла праведності? Чи хто стерпить? Бо завіт далеко. І перевірка всього в кінці. 23 Хто понижується серцем роздумує про це, і нерозумна людина і та, що заблукала, роздумує про марне. 24 Послухай мене, дитино, і навчись розуміння і сприйми мої слова твоїм серцем. 25 Мірилом виявлю напоумлення і докладно сповіщу розуміння. 26 В господньому суді його діла від початку, і від їх створення Він розділив їхні часті. 27 Він прикрасив на віки свої діла і свої почини на їхні роди. Вони ані не голодували, ані не трудилися, і не відпали від своїх діл. 28 Кожний не оскорбив свого ближнього, і аж до віка не є непослушними його слову. 29 І після цього Господь поглянув на землю і наповнив її своїми добрими. 30 Душа всякого животного покрило її лице, і до неї їх поворот.

17,1 Господь створив людину з землі і знову повернув її до неї. 2 Почислені дні і час дав їм і дав їм владу над тими, що на ній. 3 За собою зодягнув їх силою і зробив їх за своїм образом. 4 Поклав його страх на всякому тілі і (дав йому) володіти дикими звірами і птахами. Дав послуговуватися п'ятьма господніми чувствами, а шостий - ум дав їм ділячи, і сьоме - слово пояснення його дій. 6 Раду і язик і очі, уха і серце дав їм пізнавати. 7 Він наповнив їх пізнаванням розуміння і показав їм добро і зло. 8 Він поклав свій страх в їхні серця, щоб показати їм величність своїх діл, і дав крізь віки хвалитися його подивугідними ділами. 10 Й ім'я святості похвалять, щоб розповідалося про величності його діл. 11 Він подав їм розуміння і дав їм унаслідити закон життя, щоб пізнали, що будучи мертвими, тепер починають. 12 Він поклав з ними вічний завіт і показав їм свої суди. 13 Їхні очі побачили величність слави, і їхнє ухо почуло славу його голосу. 14 І Він сказав їм: Вважайте на всяку неправедність. І заповів їм кожному про ближнього. 15 Їхні дороги постійно перед ним, вони не сховаються від його очей. Їхні дороги від молодості до поганого, і вони не змогли свої серця замість камінних зробити тілесними. Бо в поділі народів всієї землі 17 Він кожному народові поставив володаря, і господня часть Ізраїль. Ним, що є первородний, Він піклується напоумленням і, розділюючи світло любови, його не засмучує. 19 Всі їхні діла перед Ним як сонце, і його очі постійно на їхніх дорогах. 20 Їхні неправедності не сховалися від Нього, і всі їхні гріхи перед Господом. А Господь, будучи добрим і знаючи своє творіння, ані не засмутив їх, ані не покинув, щадячи їх. 22 Милостиня людини з ним як печать, і ласку людини збереже як зіницю, розділюючи своїм синам і дочкам покаєння. 23 Після цього встане і віддасть їм і їхню віддачу віддасть на їхню голову. 24 Лише тим, що каються, Він дав повернення і потішив тих, що знемагали від терпеливості. 25 Повернися до Господа і покинь гріхи, помолися до лица і зменши спотикання. 26 Підійди до Всевишнього і відвернися від неправедности бо Він сам попровадить з темряви до світла здоровля, і дуже зненавидь гидоти. 27 Хто Всевишнього похвалить в аді замість живих і тих, що дають визнання? 28 Від мертвого гине визнання як від не існуючого. Живучий і здоровий похвалить Господа. 29 Бо велике господне милосердя і прощення для тих, що до Нього повертаються. 30 Бо все не може бути в людях, бо син людини не

є безсмертний. 31 Що світліше від сонця? І воно зникає. І тіло і кров задумає зло. 32 Він наглядає над силою високого неба, і всі люди земля і попіл.

18,1 Той, Хто живе на віки створив все взагалі. 2 Один Господь оправдається. І немає іншого за винятком Нього. Він Той, Хто провадить світом долонею своєї руки, і все послухне його волі. Бо Він цар всього у своїй силі, що в них відділяє святе від гидот. 4 Він не дозволив нікому сповістити свої діла. І хто дослідить його величі? 5 Хто почислить силу його величності? І хто додасть розповісти про його милосердя? 6 Не можна зменшити ані додати, і не можна дослідити подивугідні господні діла. 7 Коли людина скінчить, тоді починає. І коли перестане, тоді буде непевною. 8 Що є людина, і яка її користь? Яке її добро, і яке її зло? 9 Число днів людини найбільше сто літ, спання кожного в усьому без думки. 10 Як крапля морської води і зернина піску, такими малими є роки в днях віку. 11 Через це Господь був довготерпеливим над ними і вилив над ними своє милосердя. 12 Він побачив і пізнав їхнє знищення бо воно погане. Через це Він помножив своє прощення. 13 Милосердя людини на його ближньому, а милосердя господне на всякому тілі, картаючи і напоумлюючи і навчаючи і повертаючи як пастир своє стадо. 14 Він милує тих, що приймають напоумлення і тих, що дбають про його суди. 15 Дитино, не дай сплямитися в добрах і в усякому даруванні (хай не буде) болючих слів. 16 Чи не спека спиняє росу? Так краще слово ніж дар. 17 Чи не ось слово краще понад дар? І оба у ласкавої людини. 18 Безумний неласкаво зневажає, і дар завидуючого топить очі. 19 Скорше ніж говорити навчися і перед недугою лікуйся. 20 Перед судом досліди себе самого, і в годині відвідин знайдеш прощення. 21 Скорше ніж ти занедужаєш впокорися і в часі гріхів викажи навернення. 22 Не дай перешкодити віддати в належний час молитву і не остав оправдання аж до смерти. 23 Раніше ніж помолитися приготуй себе і не будь як чоловік, що випробовує Господа. 24 Згадай гнів в днях смерті і час пімсти в відверненні лиця. 25 Згадай час голоду в часі повноти, бідноту і нужду в днях багатства. 26 Від ранку аж до вечора міняється час, і все є швидким перед Господом. 27 Мудра людина в усьому буде побожною і в днях гріхів оберігатиметься проступку. 28 Кожний, що розумний, пізнав мудрість і дасть визнання тому, що її знайшов. 29 Розумні в словах і вони змудріли і видали докладні притчі. Краще сміливість до одного володаря ніж мертвим серцем протиставитися мертвому.

Володіння душі

30 Не ходи за твоїми пожаданнями і бережися від твоїх пожадань. 31 Якщо придбаєш твоїй душі миле пожадання, (це) зробить тебе посміховищем для твоїх ворогів. 32 Не веселися численною їжею, не прив'язуйся до її поради. 33 Не стань бідний через бенкетування зза позичики, і немає нічого в тебе в калитці. Бо будеш чинити засідку проти власного життя.

19,1 Робітник - паниця не розбагатіє, і хто погорджує малим упаде через мале. 2 Вино і жінки відвернуть розумних, і хто пристає до розпусниць буде дуже нерозсудним. 3 Молі і червяки унаслідять його, і нерозсудлива душа буде забрана. 4 Хто швидко вірить легкий серцем, і хто грішить переступає проти своєї душі. 5 Хто веселиться злом буде пізнаний, а хто дивиться в лице з радістю увінчує своє життя. Хто володіє над язиком житиме без війни, 6 і хто ненавидить бесіду зменшує в серці. 7 Ніколи не повторюй слово, і ніщо тобі не зменшиться. 8 Не

розповідай проти друга і ворога, і якщо немає тобі гріха, не відкривай. 9 Бо він тебе почув і тебе стерігся, і з часом тебе зненавидить. 10 Ти почув слово, хай помре з тобою. Кріпися, щоб тебе не роздерло. 11 Від слова нерозумний погорджує так як та, що породила дитину. 12 Стріла вкладає в стегно тіла, так слово в подолку безумного. 13 Картай друга, щоб часом не зробив, і якщо щось зробив, щоб часом не додав. 4 Картай ближнього, поки не сказав, і якщо сказав, щоб не повторив. 15 Картай друга, бо обмова частою буває, і не вір кожному слову. 16 Є хто спотикається, і не від душі, і хто не згрішив своїм язиком? 17 Картай ближнього раніше ніж грозитиме і дай місце законові Всевишнього. Господний страх початок сприймання, а мудрість до Нього має любов. Пізнання господних заповідей напоумлення життя, а хто чинить Йому миле матиме як овоч дерево безсмертності. 20 Вся мудрість страх господний і в усій мудрості виконувannya закону, і пізнання його всесили. Слуга, що каже панові: Не вчиню тобі миле, якщо після цього вчинить, розгніває того, що його годує. 22 Знання зла не є мудрість, і рада грішників не є розумність. 23 Є лукавство і це гидота, і є безумний, якому бракує мудрости. 24 Кращий боязливий, що має менше розуму, ніж хто є надмірно розумний і переступає закон. 25 Є певне зло і воно несправедне, і є хто повертає ласку, щоб виказати суд. І є мудріший від суду праведних. 26 Є хто чинить зло похиливши голову в смутку, і в нього всередині повнота обмани. 27 Він скриває лице і вдає глухого, де не буде знаний, тебе випередить. 28 І якщо через брак сили стриманий буде, щоб не грішити, якщо знайде час, вчинить зло. 29 З вигляду пізнається чоловік, і від зустрічі лица пізнається розумний. 30 Одяг людини і сміх зубів і хід людини сповіщає про неї.

20,1 Є картання, яке не є гарне, і є мовчання і воно розумне. 2 Так як краще картати ніж гніватися, 3 і хто визнається обережеться від вини. 4 Пожадання евнуха знеславити дівчину, так той, хто силою чинить суди. 5 Є хто мовчить, що є мудрий, і є зненавиджений від великого говорення. 6 Є хто мовчить, бо не має відповіді, і є хто мовчить, що знає час. 7 Мудра людина мовчатиме до часу, а балакун і безумний переходить час. 8 Хто множить слово стане огидним, і хто бере владу буде зненавиджений. Як добре, щоб напімнений виказував покаєння. Бо так уникне добровільного гріха. 9 Є, що щастить людині в поганому, і є здобуток на страту. 10 Є дар, який тобі не принесе користи, і є дар, якого віддача подвійна. 11 Є пониження через славу, і є хто з пониження підняв голову. 12 Є хто купує багато за мало і віддає за нього всемеро. 13 Мудрий словами зробить себе любим, а ласки безумних будуть вилиті. 14 Дар безумного не принесе тобі користи, подібно ж і тому, що завидує, в його скруті. Бо його очі (щоб взяти) за один (дар) численні. 15 Він мало дасть і багато погордить і відкриє свої уста як проповідник. Сьогодні позичає і завтра вимагатиме, такий чоловік зненавиджений. 16 Безумний скаже: Немає в мене друга, і немає ласки за мої добра. 17 Ті, що їдять його хліб погані язиком, хто і скільки разів його висміять? Бо ані не сприйняв правильно мати і подібно не мати йому без шкоди. 18 Краще поховзнутися на долівці ніж язиком, так поспішно прийде упадок поганих. 19 Неласкава людина байка не на часі, постійно буде в ненапоумлених устах. 20 З уст дурного буде відкинена притча, бо не скаже її в її часі. 21 Є такий, хто здержаний від гріха нуждою, і коли він спочине не буде діткнений. 22 Є хто губить свою душу через встид, і через лица безумного знищить її. 23 Є хто через встид обіщує другові, і даром придбав собі ворога. 24

Брехня поганий порок в людини, він постійно буде в устах ненапоумлених. 25 Краще злодій ніж той, хто постійно бреше, а оба унаслідять згубу. 26 Звичай брехливої людини нечестя, і її встид постійно з нею.

Слова Притчей

27 Мудрий в нечисленних себе виведе, і розумний чоловік догодить вельможам. 28 Хто працює на землі піднесе свою копицю, і хто догоджує вельможам надолужить за неправедність. 29 Подарки і дари заліплюють очі мудрих і відвертають картання як намордник на устах. 30 Схована мудрість і не виявлений скарб, яка користь в обох? 31 Кращий чоловік, що ховає свою дурноту, ніж чоловік, що ховає свою мудрість. Краща стійка терпеливість в шуканні Господа ніж безвладний проводир власного життя.

21,1 Дитино, як ти згрішив не додай більше, і за твої попередні (гріхи) помолися. 2 Втікай від гріха як від лиця змії. Бо якщо додаси, вкусить тебе. Його зуби - зуби лева, що вбивають душі людей. 3 Всякий гріх як двосічний меч, його рані немає вилікування. 4 Замішання і гордість спустошать багатство, так дім гордого буде спустошений. 5 Молитва бідного від уст аж до його ух, і його суд швидко приходить. 6 Хто ненавидить напимнення на дорозі грішного, і хто боїться Господа наvertsється в серці. 7 Сильний язиком знаний здалека, а хто розумний знає коли він поховзнеться. 8 Хто буде свій дім чужим маєтком (є) так як той, хто збирає каміння на свій гробівець. 9 Збір безбожних сплетені коноплі, і їхній кінець полумінь огню. 10 Дорога грішних вирівнена камінням, і на її кінці рів аду. 11 Хто береже закон береже свій розум, і мудрість повнота господнього страху. 12 Не напоумиться той, хто не здібний, а є здібність, що помножує гіркоту. 13 Пізнання мудрого розмножитья як потоп і його рада як джерело життя. 14 Внутреніші безумного як розбитий посуд і не вдержить ніякого знання. 15 Якщо розумний почує мудре слово, він його похвалить і до нього додасть. Почув негідник і йому не сподобалося, і кинув його за свої плечі. 16 Розповідь безумного як тягар в дорозі, а на губах розумного знайдеться ласка. 17 На зборі шукатимуть уста розумного, і його слова роздумуватимуть у серці. 18 Як знищений дім така мудрість для дурного, і пізнання нерозумного слова, що не встояться. 19 Напоумлення для нерозумного це пута на ногах і як кайдани на правій руці. 20 Безумний в сміху підносить свій голос, а розумний чоловік легко трохи усміхнеться. 21 Напоумлення для розумного як золота прикраса і як прикраса на правім рамені. 22 Нога безумного швидко до хати, а дуже досвідчена людина завстидається лица. 23 Безумний нахилиється до хати від дверей, а напоумлений чоловік стоятиме ззовні. 24 Слухати при дверях ненапоумленість людини, а розумний буде обтяжений безчестям. 25 Чужі уста розповідатимуть це, а слова розумних стануть за мірилами. 26 Серце безумних в їхніх устах, а уста мудрих в їхнім серці. 27 Коли безбожний проклинає противника він проклинає свою душу. 28 Шептун опоганує свою душу і буде зненавиджений в поселенні.

22,1 Лінивий прирівняний до нечистого каменя, і кожний сичатиме на його безчестя. 2 Лінивого прирівняно до кишака гною, кожний хто підносить його стрясе рукою. 3 Сором батьків в народженні ненапоумленого, а дочка на втрату. 4 Розумна дочка унаслідить її чоловіка, і та, що себе соромить, на смуток тому, хто породив. 5 Батька і чоловіка соромить смілива і обома буде в непочані. 6 Невчасна розповідь - музика під час плачу, а в кожному часі биття і напоумлення мудрість. 7

Діти, що в доброму житті мають їжу, заховують нешляхетність власних батьків. 8 Діти, що вихвалюються погордою і ненапоумленням, опоганюють шляхетність свого роду. 9 Хто повчає безумного він як той, що зліплює черепки, як той, що будить сплячого з глибокого сну. 10 Хто розповідає тому, хто дрімає, наче той хто розповідає дурному, і на кінець він скаже: Що є? 11 Над мертвим плач, бо він стратив світло, і над дурним плач, бо стратив розум. Солодкий плач над мертвим, бо він спочив, а життя дурного гірше від смерті. 12 Плач над мертвим сім днів, а над дурним і безбожним всі дні його життя. 13 Не множи слово з безумним і не ходи до нерозумного. Бо він будучи нерозумним зневажить все, що твоє. Стережися його, щоб ти не мав труду і не опоганився в його зрушенні. Відхилися від нього і знайдеш спочинок і не будеш змучений його безумністю. 14 Що тяжче від олова? І яке його імя, хіба не дурний? 15 Легше нести пісок і сіль і залізну руду ніж безумного чоловіка. 16 Деревляна звязь злучена в будові під час трясіння не розійдеться. Так серце скріплене розумною порадою в часі не настрашиться. 17 Серце основане на пізнанні розуму як прикраса - ліпка тинкованої стіни. 18 Камінці, що лежать на висоті, напроти вітру не встояться. Так боязливе серце безумного в роздумуванні не встоїться проти всякого страху. 19 Хто вколовся в око видасть слези, і хто вколовся в серце виказує зрозуміння. 20 Хто кидає камінь на птахів їх відстрашує, і хто зневажає друга розірве дружбу. 21 Якщо витягнеш меч проти друга, не трать надії, бо є поворот. 22 Якщо відкриєш уста проти друга, не бійся, бо є переміна. Лише від погорди і гордості і відкриття тайни і рани обмани, від цих втече кожний друг. 23 Придбай надію в бідності з ближним, щоб ти разом наситився в його добрах. В часі скорботи оставайся з ним, щоб ти унаслідив в його спадку. Не будь тим, що постійно не зважає на записане, ані не дивуйся багатому, що не має ума. 24 Перед огнем подих з печі і дим, так зневаги перед кровю. 25 Не завстидаюся оборонити друга і не сховаюся від його лица, 26 і якщо мені припаде через нього зло, кожний, хто чує, берегтиметься від нього. 27 Хто дасть сторож моїм устам і печать розумну моїм губам, щоб я не впав через них і мій язик мене не погубив?

23,1 Господи Батьку і Владико мого життя, не остав мене в їхній пораді, і не остав мене впасти в них. 2 Хто покладе бичування на моє розумування і напоумлення мудрости на моє серце, щоб не пощадили за мої незнання і не минули їхні гріхи, 3 щоб не помножилися мої незнання і мої гріхи не стали численними і я не впав перед противниками і не зрадів наді мною мій ворог, від яких далекою є надія твого милосердя? 4 Господи Батьку і Боже мого життя не дай гордості моїм очам 5 і відверни від мене пожадання. 6 Хай пожадання живота і спілкування не охоплять мене, і не видай мене безсоромній душі.

Напоумлення Уст

7 Діти, послухайте напоумлення уст, і хто береже не схибить. 8 Грішник буде схоплений своїми устами, і зневажливий і гордий згіршаться ними. 9 Не клади клятви твоїми устами і не призвичаюйся до називання святого імени. 10 Бо так як раб допитаний завжди від рани не відступить, так і хто кленеться і називає завжди від гріха не очиститься. 11 Чоловік, що багато кленеться, наповниться беззаконня, і не вступиться бичування з його дому. Якщо переступить, гріх його на ньому, і якщо не зважатиме, він подвійно згіршив. І якщо на марно поклявся, не оправдається, бо його дім наповниться нападами. 12 Є мова покрита смертю, хай не

знайдеться в наслідді Якова. Бо це все відступить від побожних, і не перебуватимуть в гріхах. 13 Не поклади погане ненапоумлення твоїми устами, бо в ньому є слово гріха. 14 Згадай батька і твою матір, бо сидиш серед вельмож, щоб часом ти не забувся перед ними і за твоїм звичаєм не став нерозумним і не забажав, щоб ти не народився, і не прокляв день твого народження. 15 Людина, що звикла до слів погорди, не напоумиться в усіх своїх днях. 16 Два види множать гріхи, і третій нанесе гнів. 17 Душа тепла як горючий огонь, не згаситься аж доки не застине. Чоловік розпусний в тілі свого тіла не спиниться, аж доки не запалить огонь. Кожний хліб солодкий для розпусної людини, вона не перестане аж доки не помре. 18 Людина, що злізає з свого ліжка, кажучи у своїй душі: Хто мене бачить? Темрява докруги мене, і стіни мене покривають, і ніхто мене не бачить. Чого настрашуся? Всевишній не згадає моїх гріхів. 19 І його страх - очі людей, і він не пізнав, що господні очі десят тисяч разів світліші від сонця, що вони дивляться на всі людські дороги, і що пізнають тайні часті. 20 Раніше ніж створене все Ним пізнане, і так після закінчення. 21 Цей пімститься на вулицях міста, і де не взнав, буде притиснений. 22 Так і жінка, що оставила чоловіка, і що пристала до насліддя чужого (чоловіка). 23 Бо поперше не послухала закон Всевишнього, і подруге переступила проти свого чоловіка, і потрете вчинила перелюб в розпусті і привела дітей від чужого чоловіка. 24 Вона буде виведена до збору, і будуть відвідини на її дітях. 25 Не будуть дані її діти на корінь, і її галуззя не принесуть плоду. 26 На прокляття оставить свою память, і її погорда не забереється 27 і пізнають ті, що осталися, що нічого не краще від господнього страху, і ніщо не солодше від того, щоб сприймати господні заповіді. Іти за Богом велика слава, а довжина днів бути тобі Ним забраним.

Похвала Мудрости

24,1 Мудрість похвалить свою душу і похвалиться посеред свого народу. 2 В зборі Всевишнього відкриє свої уста і похвалиться перед його силою. 3 Я вийшла від уст Всевишнього і покрила землю як імла. 4 Я поселилася на висотах, і мій престіл в стовпі хмари. 5 Я сама обійшла круг неба і я ходила в глибині безодні. 6 Я була в хвилях моря і в усій землі і в кожному народі і людях. 7 Після цього всього я пошукала спочинок і поселюся в його наслідді. 8 Тоді мені заповів Творець всього, і Той, Хто мене створив, дав спочити моєму шатрові і сказав: Поселися в Якові і унаслідуй в Ізраїлі. 9 Перед віком від початку Він мене створив, і аж до віку не пропаду. 10 Я служила перед ним у святім шатрі і так я скріпилася в Сіоні. 11 Так само в улюбленому місті Він дав мені спочинок, і моя влада в Єрусалимі. 12 І я закорінилася в прославленому народі, моє насліддя в господній часті. 13 Як кедр я піднялася в Ливані і як кипарис в горах Аермона. 14 Як пальма я піднялася в Енгадах і як саджанці рожі в Єрихоні, як гарне оливкове дерево на рівнині, і я піднялася як дерево. 15 Як цинамон і аспалат ароматів і як вибрана смирна я видала запашність, як халван і оникс і стакта і як подих ливана в шатрі. 16 Я простягнула мої галузки як дуб і мої галузки - галузки слави і ласки. 17 Я виростила ласку як виноградник, і мій цвіт - плід слави і багатства. Я матір доброї любови і страху і пізнання і преподобности надії, даю ж усім моїм дітям вічні (дари), тим на кого Він вказав. 19 Прийдіть до мене, ви, що мене жадаєте, і наситіться моїми плодами. 20 Бо моя память солодка понад мід, і моє насліддя понад крижку меду. 21 Хто мене їсть ще зголодніє, і хто мене п'є ще матиме спрагу. 22 Хто мене слухає не

завстидається, і хто працює в мені не згрішить. 23 Це все книга завіту Бога Всевишного, закон, який нам заповів Мойсей, насліддя зборам Якова. 24 Не тратьте сили в Господі, а пристаньте до Нього, щоб Він вас скріпив. Господь Вседержитель є одинокий Бог, і немає ще спасителя за вийнятком Нього. 25 Що наповняє мудрістю як Фісон і як Тигр в днях нових (плодів)? 26 Що наповняє розум як Евфрат і як Йордан в днях жатви? 27 Що видає напоумлення як світло, як Гіон в днях збирання винограду? 28 Перший не закінчив її пізнавати, так і останній її не дослідив. 29 Бо її розумування наповнилося більше ніж море і її рада більше ніж велика безодня. 30 І я вийшла як копанка з ріки і як носій води до раю. 31 Я сказала: Напою мій сад і упою мій город. І ось мені копанка стала рікою, і моя ріка стала морем. 32 Ще просвічу як ранок напоумлення і явним їх зроблю аж до далекої (віддалі). 33 Ще пролию навчання як пророцтво і оставлю його на вічні роди. 34 Бачите, що не для мене однієї я трудилася, але для всіх, що її шукають.

25,1 У трьох пожаданою була моя душа, і це є гарним перед Господом і людьми: єдність братів, і любов ближніх, і жінка і чоловік, що живуть разом. 2 А три роди зненавиділа моя душа і дуже ображена їхнім життям: бідним, що гордий, і багатим, що брехливий, старим, що перелюбний, якому бракує розуму. 3 Ти в молодості не зібрав, і як знайдеш у твоїй старості? 4 Який гарний для сивини суд, і старцям знати раду. 5 Яка гарна мудрість старців і прославлене розуміння і рада. 6 Вінець старих велика досвідченість, і їхня похвала господний страх. 7 Девять задумів я назвала блаженними в серці і десятий вискажу язиком. Людина, що веселиться дітьми, що живе і бачить падіння ворогів. 8 Блаженний хто живе з розумною жінкою, і який не поховзнувся язиком, і який не послужив негідному себе. 9 Блаженний, який знайшов розумність, і хто розповідає до ух слухачів. 10 Який великий той, хто знайшов мудрість, але він не є понад того, що боїться Господа. 11 Господний страх все перевищив, хто його держиться до чого прирівняється? Господний страх початок його любови, а віра початок приставання до Нього. 13 (Завдай мені) всяку рану і не рану серця, і всяке лукавство і не лукавство жінки, 14 всяку скорботу і не скорботу тих, що ненавидять, і всяку пімсту і не пімсту ворогів. 15 Немає голови понад голову змії, і немає гніву понад гнів жінки. 16 Вважатиму за краще співжити з левом і змієм ніж співжити з поганою жінкою. 17 Лукавість жінки міняє її вигляд і затемнює її лице як у медведиці. 18 Посеред своїх ближніх сидітиме її чоловік і голосно гірко застогне. 19 Мале всяке зло супроти злоби жінки, на неї хай впаде жереб грішного. 20 Піщаний хід під ногами старця, такою є язиката жінка для мовчазного чоловіка. 21 Не припадай до краси жінки і не жадай жінки. 22 Гнів і безвстидність і великий сором, якщо жінка втримує свого чоловіка. 23 Погана жінка - впокорене серце і смутне лице і рана серця. Знесилені руки і ослаблені коліна та, що не чинить блаженним свого чоловіка. 24 Початок гріха від жінки, і через неї ми всі вмираємо. 25 Не дай воді проходу, ані сміливості лукавій жінці. 26 Якщо вона не ходить за твоєю рукою, відітни її від твого тіла.

26,1 Блаженний чоловік доброї жінки, і число його днів подвійне. 2 Чеснотлива жінка веселить свого чоловіка, і виповнить його роки в мирі. 3 Добра жінка добра часть, вона додана буде до часті тих, що бояться Господа. 4 (Як) в багатого і бідного добре серце, на всякий час (в нього) радісне лице. 5 Трьома (речами) злякалося моє серце, і за четверте я помолвився лицем: обмова міста, і збір натовпу, і обмова, все гірше понад смерть. 6 Біль серця і плач жінки, що ревнує жінці, і

бичування язика, що зі всіма спілкується. 7 Погана жінка ярмо вола, що рухається, хто її держить він як той, хто бере скорпіона. 8 Жінка - паниця великий гнів і не скрие свого встиду. 9 Розпушта жінки пізнається в піднесенні очей і в її повіках. 10 Скрипи варту над безвстидною дочкою, щоб не знайшовши попущення вона ним не скористалася. 11 Бережися безвстидного ока і не дивуйся, якщо проступить проти тебе. 12 Вона відкриє уста як спраглий мандрівник і не з усякої води, що близько, напроти всякого кілка сяде і перед стрілами відкриє сагайдак. 13 Ласка жінки веселить її чоловіка, і її вміння зробить грубими його кості. 14 Мовчалива жінка господний дар, і немає заміни за напоумлену душу. 15 Ласка до ласки встидлива жінка, і немає ніякої ціни, що гідна стриманної душі. 16 Сонце, що сходить на господних висотах, краса доброї жінки в прикрасі її дому. 17 Світило, що світить на святому світильнику і краса лиця в поставнім віку. 18 Золоті стовпи на срібних основах і гарні ноги на добре вимірних стопах. Дитино збережи здоровим вершок твого віку, і не дай чужим твою силу. Просліди плідний жереб всякої рівнини, сій власне зерно надіючись на твою шляхетність. Так побільшується твій плід маючи сміливість шляхетності. Найнята жінка вважатиметься за рівну до грубої свині, а заміжна вважатиметься за башту смерті для тих, що (нею) послуговуються. Безбожна жінка буде дана безбожному як часть, а побожна дається тому, що боїться Господа. Безсоромна жінка займатиметься безчестям, а шляхотна дочка і мужа пошанує. Безвстидна жінка вважатиметься за пса, а та, що має встид, боїтиметься Господа. Жінка, що шанує власного чоловіка, всім явиться мудрою, а та, що в гордості не шанує, всім буде знана за безбожну. Блаженний чоловік доброї жінки, бо число його років буде подвійним. Голосна і язиката жінка сприйметься як військова труба (що кличе) до втечі. А душа всякого чоловіка подібна до цих, замішаннями війни бентежитиме душу. 28 Двома (речами) засмутилося моє серце, і через третю гнів найшов на мене. Військовий чоловік упосліджений голодом, і розумні мужі, якщо відкинені, (і) хто відходить від праведності до гріха. Його приготує Господь на меч. 29 Ледви купець спасеться від проступку, і продавець не оправдається від гріхів.

27,1 Через незгоду численні згрішили, і хто шукає помножитися відверне око. 2 Посеред зложеного каміння засадиться кілок, і посеред продажі і закупу пристане гріх. 3 Якщо (хтось) дбайливо не держатиметься в господньому страхі, швидко його дім знищиться. 4 Коли трясеться решето остаються відпадки, так людські відпадки в його думанні. 5 Піч випробовує глиняний посуд, і випробування чоловіка в його думанні. 6 Сад дерев виявляє його овоч, так вислови (виявляють) задуми людського серця. 7 Перед говоренням не хвали чоловіка, бо це випробування людей. 8 Якщо вганяєш за праведністю, схопиш і зодягнешся в неї як в одіж слави. 9 Птахи поселяться з подібними до них, і правда повернеться до тих, що її чинять. 10 Лев ловить добич, так гріх тих, що чинять неправедне. 11 Розповідь побожного в усьому мудрість, а безумний міняється як місяць. 12 Посеред безумних збережи час, а посеред тих, що думають, видержи. 13 Розповідь безумних зневажлива річ, і їхній сміх в похоті гріха. 14 Мова того, хто багато кленеться, випрямлює волосся, і їхня бійка запечатання ух. 15 Пролиття крові бійка гордих, і їхня обмова погана чутка. 16 Хто відкриває таємниці знищив віру і не знайде друга для своєї душі. 17 Люби друга і май довіря до нього. Якщо ж відкриєш його таємниці, не гнатимешся за ним. 18 Бо так як людина знищила свого

мерця, так ти знищив дружбу ближнього. 19 І як ти випустив птаха з твоєї руки, так ти відпустив ближнього і його не ввіймаєш. 20 Не женися за ним, бо він далеко відійшов і втік як серна з пастки. 21 Бо рану можна обв'язати, і від обмови втекти, а хто відкрив таємниці втратив надію. 22 Хто мругає оком кує зло, і хто його бачить відступить від нього. 23 Перед твоїми очима солодить свої уста і дивуватиметься твоїм словам, пізніше ж поверне свої уста і в твоїх словах знайде згіршення. 24 Я багато дечого зненавидів і (ніхто) не подібний до нього, і Господь його зненавидить. 25 Хто кидає камінь вгору кидає на свою голову, і обманливий удар завдає рани. 26 Хто копає яму впаде до неї, і хто кладе пастку впаде до неї. 27 Хто чинить зло, воно покотиться до нього і не впізнає звідки до нього прийшло. 28 Висмівання і погорда для гордого, і пімста як лев його вполює. 29 В сіль замандрують ті, що веселяться падінням побожних, і біль їх вигубить перед їхньою смертю. 30 Злість і гнів, і це є гидота, і грішний чоловік їх посідатиме.

28,1 Хто мстить знайде пімсту в Господі, і держачи держатиме свої гріхи. 2 Відпусти неправедність твому ближньому, і тоді як ти помолишся твої гріхи відпустяться. 3 Людина на людину зберігає гнів, і в Господа шукає лікування? 4 Він не має милосердя до людини подібної до себе, і молиться за свої гріхи? 5 (Як) він, будучи тілом, зберігає злість, хто надолужить за його гріхи? 6 Згадай останні речі, зітління і смерть, і спинися від ворогування, і перебувай в заповідях. 7 Згадай заповіді і не гнівайся на ближнього, і (пам'ятай) завіт Всевишнього, і погорди незнанням. 8 Відступи від бійки, і зменшиш гріхи. Бо злослива людина запалить бійку, 9 і грішний чоловік завдасть другам замішання і посеред мирних вкидає сварку. 10 За природою огня так загориться, і за скріпленням бійки розгориться. За силою людини буде його гнів, і за багатством він підніме свій гнів. 11 Швидка сварка запалює огонь, і швидка бійка проливає кров. 12 Якщо подуєш на іскру, вона розгориться, і якщо плюнеш на неї, згаситься. І оба виходять з твоїх уст. 13 Прокленете шептуна і двоязичного, бо він знищив багатьох, що були мирні. 14 Обмовний язик багатьох потряс і відділив їх від народу до народу і знищив сильні міста і розбив дома вельмож. 15 Обмовний язик вигнав шляхетних жінок і забрав в них їхні труди. 16 Хто пристає до нього не знайде спочинку, ані не поселиться в спокою. 17 Рана бичування завдає струпи, а рана язика знищить кості. 18 Численні впали лезом меча, і не (стільки) що ті, які впали через язик. 19 Блаженний хто сховався від нього, хто не пройшов в його гніві, хто не потягнув його ярма і не був зв'язаний його кайданами. 20 Бо його ярмо - залізне ярмо, і його кайдани - мідяні кайдани. 21 Його смерть - погана смерть і ад корисніший від нього. 22 Він не заволодіє побожними, і вони не згорять в його полум'ї. 23 Ті, що оставили Господа впадуть до нього, і в них він загориться і не згасне. Надісланим буде на них як лев і знищить їх як леопард. 24 Глянь, загороди твоє майно терням, твоє срібло і золото зв'яжи 25 і для твоїх слів зроби перевіски і важки і зроби для твоїх уст двері і засув. 26 Вважай, щоб часом ти не поховзнувся ним, щоб ти не впав перед ловцем.

29,1 Хто чинить милосердя позичає ближньому, і хто скріплюється своєю рукою держить заповіді. 2 Позичай ближньому в часі його потреби і знову віддай ближньому на час. 3 Потверди слово і будь вірний з ним, і в усякому часі знайдеш твою потребу. 4 Численні вважали позичку як знахідку і завдали труд тим, що їм помогли. 5 Доки не візьме, цілуватиме його руки і злагіднить голос про маєток ближнього. І в часі віддачі простягне час і видасть сумні слова і винуватиме час. 6

Якщо буде в силі, ледви принесе половину і він вважає це за знахідку. Якщо ж ні, він його позбув його дібр, і даром придбав його за ворога. Він йому віддасть клятви і обмови і замість слави віддасть йому безчестя. 7 Численні відвернулися не через лукавство, побоялися даром остатися без (маєтку). 8 Лише довготерпи над пригніченим і в милостині його не відкинеш. 9 Задля заповіді заступися за бідного і через його бідноту не відвернеш його порожним. 10 Згуби срібло задля брата і друга, і хай не ржавіє під каменем на згубу. 11 Поклади твій скарб за заповідями Всевишнього, і кориснішим тобі буде більше ніж золото. 12 Замкни милостиню в твоїх кімнатах, і хай вона тебе вибере з усякого озлоблення. 13 Більше від сильного щита і більше від тяжкого списа воюватиме за тебе проти ворога. 14 Добрий чоловік заручиться за ближнього, і хто втратив встид його оставить. 15 Не забудь ласку поручення, бо він дав свою душу за тебе. 16 Грішник відкине добра поручення, і невдячний в умі оставить того, хто визволив. 17 Поручення знищило багатьох тих, що добре малися, і зрушило їх як хвилі моря. 18 Воно відселило сильних мужів, і вони заблукали в чужих народах. 19 Грішник впаде в запоруку і хто женеться за користю з чужої праці впаде в суд. 20 Заступися за ближнього по твоїй силі і вважай на себе, щоб ти не впав. 21 Початок життя вода і хліб і одежа і дім, що покриває встид. 22 Кращим є життя бідного під покриттям з дощок ніж славна їжа в чужих. 23 Тішся малим і великим і не почувеш погорду переселення. 24 Погане життя (ходити) з хати до хати, і куди переселишся не відкриєш уст. 25 Поставиш гостину і напоїш без подяки і до цього почувеш гірке: 26 Прийди чужинче, приготуй стіл, і якщо є щось в твоїй руці, нагодуй мене. 27 Вийди, приходьку, від обличчя слави, до мене приходять жити брат, потребує хати. 28 Це тяжке для людини, що має розум, кара переселення і зневага того, хто позичає.

Про дітей

30,1 Хто любить свого сина постійно справляє його биттями, щоб звеселився в своїм кінці. 2 Хто напоумлює свого сина ним зрадіє і посеред знайомих ним похвалиться. 3 Хто повчає свого сина розсердить ворога і ним зрадіє перед друзями. 4 Помер його батько і наче не помер, бо він оставив після себе такого самого як він. 5 В своїм житті побачив і розвеселився і в своїй смерті не був засмучений. 6 Перед ворогами оставив месника і для друзів того, хто віддає ласку. 7 Хто розпускає сина обвяже його рани, і його лоно стривожиться на всякий крик. 8 Неприборканий кінь погано їде, і розпущений син ходить самовільно. 9 Випести сина, і тебе розчарує. Грайся з ним, і тебе засмутить. 10 Не смійся з ним, щоб ти з ним не болів, і на кінець скреготатимеш твоїми зубами. 11 Не дай йому влади в молодості, і зважай на його незнання. Схили його шию в молодості, 12 бий його боки поки молодий, щоб часом, ствердши, він не відмовився тебе не послухатися, і тобі буде від нього біль душі. 13 Напоумляй твого сина і працєю ним, щоб ти не спотикнувся в твоїй безстидності. 14 Краще бідний здоровий і сильний будовою ніж багатий хворий своїм тілом. 15 Здоровя і добра побудова кращі від всякого золота, і сильний дух (кращий) від безмірного щастя.

Про Їжу

16 Багацтво не є кращим від здоровя тіла, і веселість не є понад радість серця. 17 Смерть краща від гіркового життя і вічний спочинок від тривалої хвороби. 18 Добро вилите на замкнені уста це подачі страв, що лежать на гробі. 19 Яку користь ідолові приносить жертва? Бо він ані не їсть, ані не нюхає. Таким є прогнаний Господом.

20 Він дивиться очима і стогне, так як скопець, що обіймає дівчину і стогне. Таким є той хто чинить суди з примусу. 21 Не віддай твою душу на смуток і не засмути себе твоєю радою. 22 Веселість серця життя людини, і радість чоловіка довголітність. 23 Дури твою душу і потішай твоє серце і смуток далеко від себе відсунь. Бо смуток знищив багатьох і в ньому немає користі. 24 Ревнощі і гнів зменшують дні, і передчасна турбота наводить старість. 25 Ясне і добре серце керуватиме їжею своїх страв.

31,1 Неспання ради багатства розтаює тіло, і дбання про нього відганяє сон. 2 Журба неспання відкладає дрімоту, і тяжка хвороба відбирає сон. 3 Багатий потрудився в збиранні майна і в спочинку наповняється своїми стравами. 4 Бідний потрудився в бідності життя і в спочинку буває в нужді. 5 Хто любить золото не оправдається, і хто жене за зітлінням в них заблукає. 6 Численні віддалися на упадок через золото, і їхня руїна була перед їхнім лицем. 7 Воно дерево спотикання для тих, що йому служать, і кожний безумний згине в ньому. 8 Блаженний багатий, що знайдеться безплямним, і що не пішов за золотом. 9 Хто він, і назвемо його блаженним? Бо він зробив подивугідне в твоїм народі. 10 Хто був ним випробуваний і спасся? І буде йому на похвалу. Хто міг переступити і не переступив, і зробити зло і не зробив? 11 Через це скріпиться його добро, і церква визнає його милостині. 12 Ти сів при великим столі? Не відкрий твого горла відносно нього і не говори: Багато того, що на ньому. 13 Згадай що зле око погане. Що із створеного гірше від ока? Через це слезить з усякого лица. 14 Не простягни руку куди тільки поглянеш, і не стискайся з ним в посудині. 15 Знай те, що ближнього, сам по собі і в усякому ділі будь розумний. 16 Їж як людина те, що тобі поставлене, і не пожирай, щоб ти не був зненавиджений. 17 Спинися перший задля доброї поведінки і не будь ненаситним, щоб часом ти не спотикнувся. 18 І якщо ти сів між багатьма, першим з них не простягай твою руку. 19 Для вихованої людини досить мало, і на твоїм лежку тяжко не дихай. 20 Здоровий сон у поміркованій мірі. Він встав вранці, і його душа з ним. Труд неспання і блювання і перекидання для ненаситної людини. 21 І якщо тебе змушено їсти, вставши, виблуй геть, і спочинеш. 22 Послухай мене, дитино, і не погорди мною, і в кінці знайдеш мої слова. В усіх твоїх ділах будь кмітливий, і тебе не зустріне ніяка хвороба. 23 Славного в хлібах уста поблагословлять, і вірне свідчення його краси. 24 На поганого в хлібах скаржиться місто, і тверде свідчення його злоби. 25 Не будь мужний в вині, бо вино знищило багатьох. 26 Піч випробовує залізо в запіканню, так серце (випробовує) вино в бійці гордих. 27 Вино для людей рівновартне життю, якщо його пеш в міру. Яке життя коли бракує вина? І воно від початку створене для веселости. 28 Радість серця і веселість душі вино, що петься в часі у відповідній мірі. 29 Гіркота для душі багато вина, що петься в гніві й спотиканні. 30 Пянство множить гнів безумного на спотикання, зменшуючи силу і додаючи рани. 31 На бенкеті вина не картай ближнього і не зневажай його в його веселості. Не вискажи йому слово погорди і не смути його вимогами.

32,1 Володарем тебе поставили, не підносяся. Будь між ними як один з них, подумай про них і так сідай. 2 І виконавши все тобі належне сідай, щоб ти розвеселився через них і задля доброї поведінки одержав вінець. 3 Говори, старче, бо тобі належить, з впевненим знанням і не перескаджай музикантам. 4 Де слухають, не видавай мови і невчасно не мудруй. 5 Печать діамантова на золотій

прикрасі - група музикантів на бенкеті вина. 6 В золотій прикрасі печать смарагду - члени музикантів на подобу вина. 7 Говори, молодче, якщо тобі потрібно, мало якщо двічі запитають. 8 Стисло говори річ, малою кількістю багато. Будь як той, хто знає, і разом мовчить. 9 Посеред вельмож не виказуй силу і де є старці багато не говори. 10 Перед громом спішить блискавка і перед встидливим іде ласка. 11 На час піднімися і не будь останнім, відійди до хати і не лінився. 12 Там бався і чини твої бажання і не гріши гордим словом. 13 І цим поблагослови Того, Хто тебе створив і хто тебе впиває своїми добрами. 14 Хто боїться Господа прийме напоумлення, і ті, що рано встають, знайдуть ласку. 15 Хто шукає закон ним насититься, і хто вдає ним згіршиться. 16 Ті, що бояться Господа знайдуть суд і оправдання, запалають як світло. 17 Грішна людина відвертає картання і по своїй волі знайде суд. 18 Чоловік поради не нехтує роздумуванням, чужий і гордий не побоїться страху. 19 Нічого не чинитимеш без поради і коли робиш не розкаюйся. 20 Не ходи дорогою падіння і не спітнешся об каміння. 21 Не довір невідомій дорозі 22 і стережися твоїх дітей. 23 В кожному ділі вір своєю душею, бо це і є зберігання заповідей. 24 Хто вірить в закон пристає до заповідей, і хто надіється на Господа йому не буде погано.

33,1 Зло не зустріне того, хто боїться Господа, але й у випробованні знову визволяється. 2 Мудра людина не зненавидить закон, а хто вдає, в ньому як корабель у бурі. 3 Розумна людина вірить на слово, і для нього закон вірний, наче явне об'явлення. 4 Приготови слово і так послухають, привяжи розумність і відповіж. 5 Коло воза - лоно нерозумного, і його розумування як вісь, що обертається. 6 Кінь для розплодження як друг, що глузує, він ірже під кожним, що сидить. 7 Чому день перевищає день, і все світло дня в році від сонця? 8 В пізнанні Господа були поділені, і він змінив часи і свята. 9 З них Він підняв (деякі) і освятив і з них поклав на число днів. 10 І всі люди з землі, і з землі створено Адама. 11 В множенні вміння Господь розділив їх і змінив їхні дороги. 12 З них поблагословив і підняв і з них освятив і до себе приблизив. З них прокляв і впокорив і повернув їх від їхнього стояння. 13 Всі одне за його волею в його руці, як глина гончара, так люди в руці Того, Хто їх створив, щоб їх віддати за його судом. 14 Напроти зла добро, і напроти смерті життя, так напроти побожного грішник. 15 І так поглянь на всі діла Всевишнього, два два, один напроти одного. 16 І я останній недоспав, як той, хто збирає за збирачами винограду. 17 За благословенням Господа я випередив і як збирач наповнив тік. 18 Пізнайте, що я не трудився для мене самого, але для всіх, що шукають напоумлення. 19 Послухайте мене, вельможі народу, і сприйміть, проводирі збору. 20 Синові і жінці, братові і другові не дай власті над тобою в твоєму житті. І не дай іншому твоїх дібр, щоб розкавшись ти не був через них у злиднях. 21 Так довго як ще живеш і є подих в тобі, не видавай себе усякому тілу. 22 Бо краще щоб тебе благали діти, ніж щоб ти дивився на руки твоїх синів. 23 В усіх твоїх ділах будь першун, не дай сплямити твою славу. 24 В дні закінчення днів твого життя і в часі смерті роздай насліддя. 25 Їжа і палиця і тягар для осла, хліб і напоумлення і діло для раба. 26 Працой в напоумленні, і знайдеш спочинок. Відпусти йому руки, і шукатиме свободи. 27 Ярмо і ремінь схиляють шию, і для поганого раба муки і рани. 28 Пішли його на працю, щоб не був бездільним, бо безділля навчило багато зла. 29 Постав на діла, так як йому належить, і якщо не слухається, важкими зроби колоди. 30 І не вимагай понад міру від усякого тіла і без

суду нічого не чинитимеш. 31 Якщо в тебе є раб, хай буде як ти, бо ти його придбав кровю. 32 Якщо в тебе є раб, май його за брата, бо потребуєш його як твою душу. 33 Якщо зло йому вчинеш і він, вставши, втече, по якій дорозі шукатимеш його?

34,1 Марні і обманливі надії безумного чоловіка і сни піднімають на крилах безумних. 2 Як той, що хапається за тінь і женеться за вітром, такий той, хто сприймає сни. 3 Це (подібно) до цього видіння снів, перед лицем подоба лица. 4 Що з нечистого очиститься? І що з брехні буде правдомовним? 5 Чародійства і чаклунства і сни це безумність, і маячить як серце вагітної, що боліє. 6 Якщо не було післане від Всевишнього у відвідини, не дай їм твого серця. 7 Бо сни звели багатьох, і відпали ті, що на них надіються. 8 Закон буде виповнений без обмани, і досконалість - мудрість у вірних устах. 9 Людина, що заблукала, пізнала багато, і дуже досвідчений визнає розумність. 10 Як не випробується, мало знає, а хто заблукав примножує розумність. 11 Я побачив багато в моїм блуканні, і мій розум більший від моїх слів. 12 Багато разів я терпів біду аж до смерти і задля цього я спасся. 13 Дух тих, що бояться Господа, житиме, бо їхня надія на Того, що їх спасає. 14 Хто боїться Господа нічим не буде переляканий і не злякається, бо Він його надія. 15 Блаженна душа того, хто боїться Господа. До кого він пристає? І хто його скріплення? 16 Господні очі на тих, що Його люблять, Він оборона влади і скріплення сили, захорона від спеки і тінь від полудня, сторож від спотикання і поміч від падіння, 17 Він піднімає душу і просвічує очі, Він дає оздоровлення життя і благословення. 18 (Як) хто приносить жертву з неправедного, жертва опоганена, і дари беззаконних не на милість. 19 Всевишньому не милі жертви безбожних, ані гріх не надолужується množеством жертвов. 20 Хто приносить жертву з дібр бідних наче той, хто приносить в жертву сина перед його батьком. 21 Хліб нужденних - життя бідних, хто його позбавляє є чоловік крові. 22 Вбивця ближнього той, хто забирає потрібне для життя, і проливач крові той, хто задержує винагороду наємника. 23 Один є будівничим, і другий руйнує. Що більшого скористали від трудів? 24 Один молиться, і другий проклинає. Чий голос Владика вислухає? 25 (Як) хтось помився від мерця і знову доторкнувся до нього, яка йому користь з миття? 26 Так чоловік, що постить від своїх гріхів і знову іде й їх чинить. Хто вислухає його молитву? І яку користь дало те, що він впокорився?

35,1 Хто зберігає закон множить приноси, хто жертвує за спасіння той держиться заповідей. 2 Хто віддає ласку приносить пшеничну муку, і хто чинить милостиню приносить жертву хвали. 3 Миле Господеві відступати від поганого, і надолуження відступати від неправедності. 4 Не зявися порожним перед господним лицем. Бо це все задля заповіді. 5 Принос праведного намащує жертівник, і його запашність перед Всевишнім. 6 Жертва праведного чоловіка сприймається, і його пам'ять не буде забута. 7 Добрим оком прослав Господа і не зменшиш первоплоди твоїх рук. 8 В усякому даруванні радісним роби твоє лице і в веселості освяти десятину. 9 Дай Всевишньому за його даром і добрим оком за тим, що знаходиться в руці. 10 Бо Господь Той, Хто віддає, і всемеро тобі віддасть. 11 Не давай хабара, бо не сприйметься, і Він не сприймає безбожної жертви. 12 Бо Господь є суддя і в Нього немає слави лица. 13 Не прийме лица на бідного і вислухає блання обидженого. 14 Не знехтує молитвою сироти і вдовиці, якщо вимовить скаргу. 15 Чи слези вдовиці не сходять на щоку і крик проти того, що до них доводить? 16 Хто служить буде прийнятий з приємністю, і його молитва доторкнеться до хмар. 17 Молитва

впокореного пройшла хмари і аж доки не приступить не буде потішений. 18 І не відступить, аж доки Всевишній не навідається і не судить праведним і не зробить суд. 19 І Господь не забариться, ані не довготерпітиме за них, 20 аж доки не розібе бедра немилосердних і віддасть пімсту народам, 21 аж доки не вигубить множество гордих і знищить скипетри безбожних, 22 аж доки не віддасть людині за її ділами і діла людей за їхніми задумами, 23 аж доки не судитиме суд свого народу і звеселить їх у своїм милосерді. 24 Милосердя гарне в часі скорботи, як хмари дощу в часі посухи.

36,1 Помилуй нас, Владико Боже всіх, і накинй твій страх на всі народи. 2 Підними твою руку на чужі народи, і хай побачать твою силу. 3 Як Ти перед ними освятився в нас, так перед нами звеличя в них. 4 І хай Тебе пізнають, так як і ми пізнали, що немає Бога за вийнятком Тебе, Господи. 5 Обнови знаки і зміни чуда, прослав руку і праве рамено. 6 Підведи гнів і вилий лють, вигуби противника і знищ ворога. 7 Приспіши час і згадай клятву, і хай визнаються твоїй величності. 8 В гніві огня хай буде пожертвий той, хто спасається, і ті, що чинять зло твому народові хай знайдуть вигублення. 9 Розбий голови володарів ворогів, що говорять: Немає (нікого) за вийнятком нас. 10 Збери всі племена Якова і дай їм насліддя, так як на початку. 11 Господи, помилуй нарід, що названий твоїм іменем й Ізраїль, якого Ти зробив первенцем. 12 Помилуй місто твого освячення, Єрусалим місце твого спочинку. 13 Наповни Сіон твоїми святощами і твій храм твоєю славою. 14 Дай свідчення тим твоїм творінням, що від початку, і підними ті пророцтва, що в твоє ім'я. 15 Дай винагороду тим, що Тебе терплять, і твої пророки хай будуть вірні. 16 Господи, вислухай благання твоїх рабів, твій нарід за милосердя, 17 і хай пізнають всі ті, що на землі, що Ти є Господь Бог вічний. 18 Живіт їсть всяку їжу, а є їжа краща від їжі. 19 Горло куштує їжу лову, так розумне серце (провіряє) неправдиві слова. 20 Звихнене серце видасть смуток, і дуже досвідчена людина йому віддасть. 21 Жінка прийме всякого мужчину, а є дочка краща від дочки. 22 Краса жінки веселить лице і перевищає всяке бажання чоловіка. 23 Якщо є на її язика милосердя і лагідність, її чоловік не є як людські сини. 24 Хто придбає жінку починає маєток, помічника як він, і стовп спочинку. 25 Де немає огорожі майно буде розграбоване. І де немає жінки (чоловік) зідхатиме, блукаючи. 26 Бо хто повірить добре озброєному розбійникові, що переходить з міста до міста? 27 Так з чоловіком, що немає гнізда, і поселюється де лише побачить.

37,1 Всякий друг скаже: І я подружився. Але є друг, що по імені тільки друг. 2 Чи це не смуток, що наближає аж до смерти, приятель і друг, що обернувся на ворога? 3 О лукавий задуме, звідки ти прикотився, щоб покрити сушу обманою? 4 Приятель радіє коли в друга радість і в часі скорботи буде противний. 5 Приятель терпить другові задля живота, і перед війною візьме щит. 6 Не забудь друга в твоїй душі і не забудеш його в твоїх маєтках. 7 Кожний радник підносить раду, але є такий, що собі радить. 8 Бережи твою душу від радника і пізнай перше, яка в нього потреба, бо й він собі порадить, щоб часом не впав на тебе жереб 9 і скаже тобі: Твоя дорога гарна і стане напроти, щоб побачити те, що тобі трапиться. 10 Не радься з тим, що підглядає тебе і сховай раду від тих, що ревнують тобі. 11 Не приставай до цих для будьякої поради: З жінкою про її ревності, і з страхопудом про війну, з купцем про перемену, і з торгівцем про продаж, і завидливим про вдячність, і з немилосердним про доброту, з лінивим про всяке діло, і з річним

наємником про закінчення, з лінивим рабом про велику кількість праці. 12 Але лиш будь постійно з побожним чоловіком, про якого пізнаєш, що він зберігає заповіді, який в своїй душі за твоєю душею, і якщо ти спотикнешся, він тобі співчуватиме. 13 І постав раду серця, бо немає в тобі вірнішого від нього. 14 Бо душа людини часом звикла сповіщати більше ніж сім сторожів, що сидять на висоті для сторожі. 15 І помолися до Всевишнього про все це, щоб ти в правді випрямив твою дорогу. 16 Слово початок всякого діла, і перед всяким ділом рада. 17 Стопа (знак) зміни серця. Чотири часті появляються, 18 добро і зло, життя і смерть, і хто ними постійно володіє - це язик. 19 Є досвідчений чоловік, що повчає багатьох, і є некорисний для власної душі. 20 Є мудрий в словах, що зненавиджений, цей буде позбавлений всякої їжі. 21 Бо йому не дано ласки від Господа, бо він позбавлений всякої мудрості. 22 Є мудрий власною душею, і діла його розуму на тілі. 23 Мудра людина напоумить свій нарід, і плоди його розуму вірні. 24 Мудра людина наповниться благословенням, і блаженним називають її всі хто (її) бачить. 25 Життя людини почислене днями, і дні Ізраїля безчисленні. 26 Мудрий в своїм народі унаслідить пошану, і його ім'я житиме на віки. 27 Дитино, випробовуй твою душу у твоїм житті і дивись, що для неї погане, і не дай її. 28 Бо не все всім годиться і не всяка душа усім радіє. 29 Не будь ненаситним в усякій їжі і не розпливайся над їжами. 30 Бо в багатьох їжах є хвороба, і ненаситність наближає аж до недуги. 31 Численні померли через ненаситність, а хто пильнується додасть життя.

38,1 Шануй лікаря для потреби бо Господь і його створив. 2 Бо лікування є від Всевишнього, і він одержить дари від царя. 3 Вміння лікаря піднесе його голову вгору, і перед вельможами він буде подивугідним. 4 Господь створив лікарства з землі, і розумна людина ними не знехтує. 5 Чи не від дерева осолодилася вода, щоб пізнати його силу? 6 І Він дав вміння людям, щоб прославитися в його подивугідних (ділах). 7 Ними вінвилікував і забрав його біль, хто робить масть ними зробить мішанку, 8 і немає кінця його ділам, і мир від нього на лиці землі. 9 Дитино, не хежуй твоєю хворобою, але молися до Господа, і Він тебе оздоровить. 10 Відстав проступок і випрями руки і очисти серце від всякого гріха. 11 Дай запашність і пам'ять пшеничної муки і намасти принос як той, що не є. 12 І дай місце лікарю, бо Господь і його створив і хай не віддається від тебе, бо потребуєш його. 13 Є час коли і в їхніх руках є успіх. 14 Бо і вони помоляться Господеві, щоб подав їм спочинок і лікування для збереження життя. 15 Хто грішить перед Тим, що його створив, хай впаде в руки лікаря. 16 Дитино, над мертвим видай слези і почни плакати як той, що дуже терпить, а за його судом покрий його тіло і не погорди його похороном. 17 І зроби гіркий плач і тепле ридання і голосіння за його гідністю один день і два задля обмови і потішся задля смутку. 18 Бо від смутку приходить смерть, і смуток серця нагинає силу. 19 В прибиттю остається і смуток, і життя бідного прокляття серця. 20 Не дай смуткові твоє серце, відклади його, згадавши останнє. 21 Не забудь, бо немає повороту, і цьому не принесеш користи і собі зробиш зло. 22 Згадай його суд, бо таким і твій. Мені вчора і тобі сьогодні. 23 В спочинку мертвого дай спочити його пам'яті і потішся ним в виході його духа. 24 Мудрість книжника безділля в догідному часі, і хто зменшив діла цей умудриться. 25 Як помудріє той, хто держить плуг, і хвалиться острим списом, що поганяє биків і повертається в їхніх ділах, і його розмова про телят? 26 Він віддасть своє серце на

те, щоб видати борозну, і його неспання для вигодування телят. 27 Так кожний будівничий і столяр, який проводить ніч як дні. Вони різблять різьби печатей, і його дбайливість видає різновидне. Він віддасть своє серце, щоб зробити малюнок, і його неспання, щоб завершити діло. 28 Так коваль, що сидить близько ковадла і розглядає залізні вироби. Подих огня розтопить його тіло, і він боротиметься з горяччо печі. Голос молота поновно звучить в його усі, і його очі на подобі посудини. Він віддасть своє серце щоб закінчити діла, і його неспання, щоб прикрасити до кінця. 29 Так гончар, що сидить в своїм ділі і повертає коло своїми ногами, він постійно перебуває в турботі в своїм ділі, і всі його діла почислені. 30 Його раменами дасть вид глині і перед ногами схилить свою силу. Дасть серце, щоб скінчити посуд, і своє неспання, щоб очистити піч. 31 Всі ці повірили на свої руки, і кожний мудрий у своїм ділі. 32 Без них місто не буде поселене, і не поселяться, ані не підуть. 33 Але для поради народу їх не шукатимуть і в громаді вони не вийдуть на високі місця. Не сядуть на престоли судді і не зрозуміють завіт суду. 34 Ані не виявлять напоумлення і суд і в притчах їх не знайдуть, але вони скріплять вічне створіння, і їхня молитва в праці ремесла.

39,1 Лише той, хто віддає свою душу і роздумує про закон Всевишнього вишукає мудрість всіх давніх і займається пророцтвами, 2 збереже розповідь славних мужів і разом ввійде в звороти притчей. 3 Він вишукає скрите притчей і ознайомиться з загадками притчей. 4 Він послужить між вельможами і покажеться перед володарями. Пройде крізь землі чужих народів, бо досвідчив в людях добро і зло. 5 Він піддасть своє серце, щоб рано встати до Господа, Який його створив і помолиться перед Всевишнім. І він відкриє свої уста в молитві і помолиться за свої гріхи. 6 Якщо великий Господь забажає, він наповниться духом розумності. Він вилиє слова своєї мудрости і в молитві визнається Господеві. 7 Він випрямить раду і вмлість і роздумуватиме над його таємницями. 8 Він виявить напоумлення свого навчання і похвалиться в законі господнього завіту. 9 Численні похвалять його розум, і аж до віку він не буде вигублений. Його пам'ять не буде відсунена, і його імя житиме в родах родів. 10 Народи розповідатимуть про його мудрість, і збір сповістить його похвалу. 11 Поки остається, оставить імя (більше) ніж тисячі, і коли спочине, додасть собі. 12 Подумавши ще розповім, і я наповнився як повня місяця. 13 Вислухайте мене, преподобні сини, і зростете як рожа, що росте на мочарі потока. 14 Видайте запашність як ладан і видайте цвіт як лелія. Видайте голос і похваліть разом і поблагословіть Господа за всі діла. 15 Дайте величність його імені і визнавайтеся в його хвалі піснями губ і гусями і так скажете у визнанні: 16 Які дуже добрі всі господні діла, і всякий припис буде у своїм часі. 17 Не можна казати: Що це? Навіщо це? Бо все в своїм часі шукатиметься. Його словом вода стала мов копиця і словом його уст збірник вод. 18 В його приказі вся милість, і немає (нікого) хто зменшить його спасіння. 19 Діла всякого тіла перед Ним, і немає (нікого) хто сховається від його очей. 20 Він від віку до віку поглянув, і ніщо не є подивугідним перед Ним. 21 Не можна сказати: Що це? Навіщо це? Бо все створене для їхньої потреби. 22 Його благословення покрило як ріка і як потоп напоїло сушу. 23 Його гнів так унаслідить народи, як Він повернув води на солені. 24 Його дороги прямі для преподобних, так само спотикання для беззаконних. 25 Добро створене для добрих від початку, так само зло для грішних. 26 Вершок всякої потреби для життя людини, вода і огонь і залізо і сіль і пшенична мука і

молоко і мед, кров винограду й олія й одяг. 27 Це все для побожних на добро, так само для грішних повернеться на зло. 28 Є духи, які створено на пімсту, і в їхньому гніві скріпили свої бичування. В часі кінця виливають силу і зменшать гнів їхнього Творця. 29 Огонь і град і голод і смерть все це створене на пімсту. 30 Зуби диких звірів і скорпіони і гадини і меч месник на вигублення безбожних. 31 В його заповіді вони розвеселяться і на землі приготуються на потребу і в їхніх часах не переступлять слово. 32 Через це від початку я скріпився і роздумав і оставив в писанні. 33 Всі господні діла добрі і Він подасть все потрібне в свій час, 34 і не можна сказати: Це гірше від цього, бо все вважатиметься добрим в часі. 35 І тепер усім серцем і устами співайте і благословіть господне імя.

40,1 Великий труд створений для кожної людини і тяжке ярмо для синів Адама від днів виходу з лона їхньої матері аж до днів повороту до матері всіх. 2 Їхні задуми і страх серця, роздумування про очікуване, день смерті. 3 Від того, що сидить на престолі слави, і аж до впокореного в землі і попелі, 4 від того, що носить синю одіж і вінець, і аж до зодягненого незабарвленим льоном гнів і ревнування і тривога і заколот і страх смерті і ворожнеча і гнів. 5 І в часі спочинку на ліжку нічний сон міняє його розум. 6 Малий як ніщо спочинок, і від нього в снах як у дні трудиться, замішаний видіням свого серця як той, що втік від лица війни. 7 В часі своєї потреби він встав і дивувався, що немає нічого страшного. 8 (Це буває) з усяким тілом від людини аж до скотини, і на грішних всемеро більше до цього. 9 Смерть і кров і гнів і меч, напади, голод і розбиття і бичування, 10 для беззаконних створено це все, і через них стався потоп. 11 Все, що з землі, повертається до землі, і що від вод, повертається до моря. 12 Всякий дар і беззаконня вигубиться, і віра стоятиме на віки. 13 Маєтки безбожних висохнуть як ріка, і загромить як великий грім в дощі. 14 Коли він відкриє руки він розвеселиться, так вповні зникнуть переступники. 15 Нашадки безбожних не розмножать віття, і вони нечисті коріння на нетесанім камені. 16 Тростина при всякій воді і березі ріки виполеться перед всякою травою. 17 Ласка як рай в благословеннях, і милостиня останеться на віки. 18 Життя самовистарчального і робітника посолодиться, і хто знайшов скарб більший від обох. 19 Діти і будування міста скріплюють імя, і несплямлена жінка вважається кращою від обох. 20 Вино і музики веселять серце, і любов мудрости більша від обох. 21 Сопілка і псалтир засолоджують члени тіла, і солодкий язик понад обох. 22 Око полюбить ласку і красу і зелень насіння понад оба. 23 Приятель і друг, що зустрічаються час до часу і жінка з чоловіком більше від обох. 24 Брати і поміч на час скорби, і понад обох визволить милостиня. 25 Золото і срібло закріплять ноги, і рада вважається кращою від обох. 26 Маєток і сила піднесуть серце вгору, і кращий від обох господний страх. В господньому страху немає страти, і не потрібно йому шукати помочі. 27 Господний страх як рай благословення, і покрив його більше від всякої слави. 28 Дитино, не жий життям жебрака. Краще померти ніж жебрати. 29 Чоловік, що дивиться на чужий стіл, його життя не є життям, він занечистить свою душу чужими стравами. А розумний і напоумлений чоловік обережеться. 30 В устах безвстидного прохання буде солодким, і в його животі загориться огонь.

41,1 О смерте яка гірка твоя пам'ять для чоловіка, що в мирі у своїх маєтках, для чоловіка, що не клопочеться, і якому щастить в усьому, і який ще може прийняти їжу. 2 О смерте, добрий твій суд для нужденної людини, яка тратить силу, що дуже

стара і яка журиться за все і не довіряє і стратила терпеливість. 3 Не бійся суду смерти, згадай те, що раніше від тебе і останнє. 4 Це суд від Господа для всякого тіла, і чому відкидаєш те, що подобається Всевишньому? Чи десять, чи сто, чи тисяча літ, в аді немає докорів життя. 5 Діти грішників є погані діти і живуть в безбожних поселеннях. 6 Насліддя дітей грішників згине, і з їхнім насінням постійно є погорда. 7 Діти винуватимуть безбожного батька, бо через нього вони були погорджені. 8 Горе вам безбожні чоловіки, які покинули закон Всевишнього Бога. Бо якщо розмножитеся, (це буде) на знищення, 9 і якщо народитеся, народитеся на прокляття, і якщо помрете клятву унаслідите. 10 Все, що з землі, відійде до землі, так безбожні від клятви в погібіль. 11 Плач людей в їхніх тілах, а не добре імя грішних буде знищине. 12 Дбай за імя, бо воно тобі остається більшим чим тисяча великих скарбів золота. 13 Число днів доброго життя, і добре імя остається на віки. 14 Діти, зберігайте напоумлення в мирі. А схована мудрість і невиявлений скарб, яка користь обох? 15 Краща людина, що відкриває свою дурноту, чим людина, що ховає свою мудрість. 16 Отже зважте на мій суд. Бо не є добре зберегти всякий сором, і не все всіма в вірі за добре вважається. 17 Щодо розпусти завстидайтеся батька і матері, і щодо брехні володаря і сильного, 18 у проступку судді і володаря і в беззаконні збору і народу, 19 щодо неправедності спільника і друга, і за злодійство місця, де проживаєш, 20 за божу правду і завіт, і за кладення ліктя при хлібі, 21 за зневагу брання і давання і за мовчання супроти тих, що здоровлять, 22 за вдивляння на жінку розпусницю, і відвернення від обличчя кривого, 23 за забирання часті і давання, і за вдивляння на заміжню жінку, 24 за зацікавленість своєю рабинею, і не стань при її ліжку, 25 за слова пониження супроти друзів, і не погорджуй після того як ти дав. 26 За повторення почутого слова і за обявляння скритих слів. 27 І будь поправді встидливим і тим, що знаходить ласку перед всякою людиною.

42,1 Не встидайся цим і не зглядайся на лице, щоб не грішити. 2 За закон Всевишнього і завіт і за суд, щоб оправдати безбожного, 3 за розрахування і тих, що подорожують, і за дар насліддя друзів, 4 за правдивість важіля і важок і за придбання багатьох і малого, 5 за різницю в продажі купців, і за велике напоумлення дітей, і окровавити ребра злomu рабові. 6 При поганій жінці печать добра, і де багато рук, замкни. 7 Що лише передаси числом і вагою, і давання і одержання, все на письмі. 8 За напоумлення нерозумного і дурного і престарого, якого судять за розпусту. І будеш поправді напоумленим і досвідченим перед всяким живим. 9 Дочка для батька нескрите неспанья, і журба за неї відганяє сон. Коли молода, щоб часом не переспіла, і коли вийшла заміж, щоб часом не була зненавиджена. 10 В дівоцтві щоб часом не була опоганена і в своїх батьків не стала вагітною. Як вона з чоловіком, щоб часом не переступила, і як співжис, щоб часом не була неплідною. 11 Скріпи сторож над безвстидною дочкою, щоб часом не зробила тебе радістю для ворогів, помовкою в місті, і відлученим від народу, і не завстидала тебе в численнім гурті. 12 Не задивляйся на красу кожної людини і не засідай на раду посеред жінок. 13 Бо міль виходить з одежі і жіноча злоба від жінки. 14 Краща злоба чоловіка ніж жінка, що робить добро, і жінка, що засоромлює на погорду. 15 Я згадаю господні діла, і розповім те, що я побачив. В господних словах його діла, і суд був за його уподобанням. 16 Сонце, що світить, поглянуло на все, і його діло повне господньої слави. 17 Він не вчинив так, щоб

господні святі визнавали всі його подивугідні діла, які скріпив Господь Вседержитель, щоб скріпилося все, що в його славі. 18 Він дослідив безодню і серце і пізнав їхні подвиги. Бо Всевишній пізнав все, що можна знати, і поглянув на знак віку, 19 сповіщаючи минуле і будуче і відкриваючи стопу схованого. 20 Всякий його задум не проминув, і від Нього не сховано ані одне слово. 21 Він прикрасив величі своєї мудрости, Він один з перед віку і до віку. Ані не додано, ані не зменшено, і Він не потребує ніякого порадника. 22 Які захоплюючі всі його діла і це, що бачиться, є наче іскра. 23 Все це живе і остає на віки на всі потреби, і все слухається. 24 Все подвійне, одне напроти одного, і Він не зробив нічого бракованим. 25 Одне скріпило добро другого, і хто насититься, бачачи його славу?

43,1 Гордість висоти, твердь чистоти, вид неба в видінні слави. 2 Сонце коли являється, сходячи проповідує подивугідний посуд, діло Всевишнього. 3 В своє полудне висушує країну, і перед його спекою хто встоїться? 4 Хто роздмухує піч є в спекотних ділах, сонце, що палить гори, потрійне. Воно видає огняний дух і випускаючи лучі затемнює очі. 5 Великий Господь, що його зробив, і своїми словами приспішив хід. 6 І місяць стоїть у своїм часі, щоб показати часи і знак віку. 7 Від місяця знак свята, світило, що зменшується до зникнення. 8 Місяць за своїм іменем є той, що виростає подивугідно в зміні, вказівник обозів на висоті, що світить на небесній тверді. 9 Краса неба слава зізд, прикраса, що світить на господних висотах. 10 За словами святого стануть за присудом і не послабнуть у своїх сторожах. 11 Глянь на дугу і поблагослови Того, що її створив, вона дуже гарна у своїм світінні. 12 Вона обійшла небо в поході слави, руки Всевишнього її розтягнули. 13 За його приказом поспішився сніг і спішно посилає стріли свого суду. 14 Через це відкрилися скарбниці, і вилетіли хмари як птахи. 15 У його величності Він зробив хмари сильними, і град побив каміння. Голос його грому завдав біль землі, 16 і під його поглядом зрушаться гори. За його волею подує південний вітер, 17 і північна буря і подув вітру. 18 Він посипає сніг як птахи, що летять, і його осідання як саранча, що осіла. Око повидлятиме красу його білости, і серце жахнеться його паданням. 19 І Він сипле на землю іней як сіль, і він ствердши має острі кінці. 20 Зимний північний вітер дутиме, і ствердне лід на воді. Він становиться на всім зборі води, і його зодягне вода як броню. 21 Він поїдає гори і спалить пустиню і нищить зелень як огонь. 22 Мряка приспішує лікування всього, зустрічна роса веселить від спеки. 23 Своїм задумом Він втихомирив безодню і посадив в ній острови. 24 Ті, що плавають морем розповідають про його труди, і ми дивуємося тому, що чуємо нашими ухами. 25 Там преславні і подивугідні діла, різновидність всякого життя, твориво китів. 26 Через нього провадить його ангел, і все створене його словом. 27 Багато скажемо і не охопимо все, і кінець слів: Він є все. 28 Як матимемо силу хвалити? Бо Він великий понад всі його діла. 29 Страшний Господь і дуже великий, і його сила подивугідна. 30 Прославляючи Господа піднесіть (Його) вгору на скільки лиш зможете, бо Він ще і від цього вищий. І підносячи Його вгору примножте силу, не спочивайте, бо не охопите. 31 Хто Його побачив і розповість? І хто Його звеличує так як Він є? 32 Багато схованого є більші від цих, бо ми побачили мало його діл. 33 Бо Господь зробив все і дав побожним мудрість.

Пісня Батьків

44,1 Похвалім славних мужів і наших батьків, що нас породили. 2 Господь зробив велику славу, його величність від віку. 3 Вони панували в їхніх царствах і вони мужі славні в силі. Вони радили їхнім розумом, сповістили в пророцтвах. 4 Володарі народу в радах і розуміли книжність народу, в їхньому напоумленні мудрі слова. 5 Вони винаходили музичні часті і розповідали повісті письмом. 6 Мужі сильні, що послужили силою, що жили мирно в своїх поселеннях. 7 Всі ці прославилися в родах, і їхня похвала в днях. 8 Є в них ті, що оставили імя, щоб розповідати похвали. 9 І є ті, про яких немає пам'яті, і вони згинули як ті, що не були, і стали як ті, що не були, і їхні діти з ними. 10 Але вони мужі милосердя, яких праведності не забулися. 11 Вони остаються з їхнім насінням, їхні нащадки добре насліддя. 12 Їхнє насіння буде в завітах і їхні діти через них. 13 Аж до віку останеться їхнє насіння, і їхня слава не вигубиться. 14 Їхні тіла поховані в мирі, і їхнє імя живе в роді. 15 Про їхню мудрість розповідатимуть народи, і збір сповістить похвалу. 16 Енох добре вгодив Господеві і був переставлений, він образ покаяння для родів. 17 Ной знайшовся досконалим, праведним, в часі гніву він став зміною. Через це став останком землі, коли був потоп. 18 Завіти віку йому покладено, щоб потопом не було вигублене всяке тіло. 19 Авраам великий батько множества народів, і не знайдено порока у славі. 20 Він зберіг закон Всевишнього і був з Ним в завіті. У своїм тілі поставив завіт і у випробуванні знайшовся вірним. 21 Через це з клятвою потвердив йому, що в його насінні поблагословлені народи, щоб його розмножити як порох землі і підняти вгору його насіння як звізди і дати їм насліддя від моря аж до моря і від ріки аж до кінця землі. 22 І так само потвердив Ісакові через його батька Авраама. 23 На голову Якова Він поклав благословення всіх людей і завіт. Він признав його в своїх благословеннях і дав йому насліддя. І Він відлучив його часті, розділив на дванадцять племен.

45,1 І вивів з нього милосердного чоловіка, що знайшов ласку в очах всякого тіла, улюбленого Богом і людьми Мойсея, якого пам'ять в благословеннях. 2 Уподобнив його до слави святих і звеличив його в страсі ворогів. 3 Його словами спинив знаки, прославив його перед лицем царів. Заповів йому для свого народу і показав йому свою славу. 4 В вірі і лагідності освятив його, вибрав його з усякого тіла. 5 Дав почути йому свій голос і ввів його в мряку і дав йому заповіді в лице, закон життя і розуміння, щоб Якова навчити завіт й Ізраїля його суди. 6 Підняв вгору Аарона, святого подібного до нього, його брата з племені Левія. 7 Поставив йому вічний завіт і дав йому священство народу. Блаженним назвав його в прикрасі і підперезав його одежею слави. 8 Зодягув його в досконалість похвали і увінчав його посудом сили, штанами і одежею і ефодом. 9 І окружив його гранатовими яблуками, численними золотими дзвіночками довкруги, щоб видавали звук коли він ступав, щоб робити чутний звук в храмі на пам'ять синам його народу, 10 святою одіжжю, золотом і синою матерією і багрянницею, ділом тканим, словом суду, обявою правди, витканим кармазином, ділом тканим, 11 дорогоцінним камінням різьбленої печаті в золотій злуці, ділом різьбаря, на пам'ять в вирізьбленім писанні за числом племен Ізраїля. 12 Вінець золотий на мітрі, вид печаті святості, похвала честі, діло сили, прикрашене бажання очей. 13 Такого гарного перед ним не було, аж до віку чужинець не зодягнувся, тільки постійно (хтось) з його синів і його потомки. 14 Його жертви вповні будуть спалені кожного дня двічі постійно. 15 Мойсей освятив руки і помазав його святою олією. Це стало

для нього вічним завітом і для його насіння на дні (існування) неба, щоб Йому служили і разом були священиками і благословили нарід його іменем. 16 Він вибрав його з усього живого, щоб приносив первоподи Господеві, ладан і запашність на память, надолужував за нарід. 17 Він дав йому його заповіді, владу в завітах судів, щоб навчати Якова свідчення, і просвічувати Ізраїль в його законі. 18 Чужі повстали проти нього і позаздрили йому в пустині, мужі, що з Датаном і Авіроном, і збір Корея в гніві і злості. 19 Господь побачив і не сподобав, і вони згинули в гніві люті. Зробив в них знаки, щоб знищити в огні свого полум'я. 20 І додав славу Ааронові і дав йому насліддя. Він відділив йому первоплоди первоплодів, перше приготував хліб до ситости. 21 Бо вони їдять господні жертви, які Він дав йому і його насінню. 22 Лише в землі народу він не унаслідить, і в народі немає йому часті. Бо він твоя часть і насліддя. 23 І третій в славі Фенеес син Елеазара коли він заревнував в господньому страсі і поставив себе в добрій ревності його душі, коли народ відвернувся, і він надолужив за Ізраїля. 24 Через це поставлено з ним завіт миру, щоб він стояв перед святими і його народом, щоб величність священства була для нього і його насіння на віки. 25 І (поклав) завіт Давидові синові Єссея з племені Юди, щоб царське насліддя було тільки з сина до сина. Насліддя Аарона і його насінню. 26 Хай Він дасть вам мудрість у вашім серці судити його нарід в праведності, щоб не пропало їхнє добро і їхня слава в їхніх родах.

46,1 Сильний на війні Ісус Навин і наслідник Мойсея в пророках, який став великий за своїм іменем на спасіння своїх вибраних, щоб пімститися на тих ворогах, що повстали, щоб унаслідив Ізраїль. 2 Як він був прославлений коли підняв свої руки і коли простягнув меч проти міст. 3 Хто перед ним був такий? Бо він перевів господні війни. 4 Чи не його рукою зупинено сонце і один день став як два? 5 Він закликав до Сильного Всевишнього коли його гнітили вороги довкруги, і його вислухав великий Господь камінням граду кріпкої сили. 6 Він сильно напав війною проти народу і, скинувши, знищив противників, щоб народи пізнали його зброю, що їхня війна перед Господом. 7 Бо він пішов за сильним і в днях Мойсея зробив милосердя він і Халев син Ефонії, щоб стати проти збору, спинити нарід від гріха, і спинити нарікання лукавства. 8 І вони два спаслися з шістьсот тисяч піших, щоб ввести їх в насліддя до землі, що тече молоком і медом. 9 І Господь дав силу Халєвові, і вона осталася з ним аж до старости, щоб він пішов на висоту землі, і його насіння одержало насліддя, 10 щоб всі сини Ізраїля побачили, що добре ходити за Господом. 11 І судді, кожний за своїм іменем, яких не розпустилося серце, і які не відвернулися від Господа, хай буде їхня память благословенна. 12 Їхні кості хай процвітуть з їхнього місця і їхнє імя, що переходить на синів, прославлене в людей. 13 Господній пророк Самуїл, улюблений своїм Господом, поставив царство і помазав володарів над своїм народом. 14 За господним законом він судив збір, і Господь відвідав Якова. 15 Своєю вірою він показав себе з певністю пророком і дав себе пізнати своїми словами як вірний видючий. 16 І прикликав сильного Господа коли його гнобили вороги довкруги, коли він приносив молочне ягня. 17 І Господь загримів з неба і великим голосом, який було чути, видав свій голос, 18 і вигубив володарів тирських і всіх володарів филистимів. 19 І перед часом вічного сну засвідчив перед Господом і його помазанником: Майно і аж до обуви я не взяв від ніякого тіла. І людина йому не

закинула. 20 І після того як він заснув, він пророкував і показав цареві його кінець і підняв з землі свій голос в пророцтві, щоб вигубити беззаконня народу.

47,1 І після цього встав Натан, щоб пророкувати в днях Давида. 2 Так як жир відлучений від жертви спасіння, так Давид від синів Ізраїля. 3 Він бавився між левами як між козлами і між медведями як між ягнятами овець. 4 В своїй молодості чи він не забив великана і зняв погорду з народу, коли простягнув руку з каменем пращі щоб скинути гордість Голіята? 5 Бо він закликав до Господа Всевишнього, і Той дав його правиці силу вигубити сильного чоловіка в бою, підняти ріг свого народу. 6 Так його прославили в десятках тисяч і похвалили його господними благословеннями коли він носив вінець слави. 7 Бо він вигубив ворогів довкруги і присмирив филистимлян противників, аж до сьогодні розбив їхній ріг. 8 В усякому своєму ділі дав визнання Святому Всевишньому словом слави. Всім своїм серцем оспівав і полюбив Того, Хто його створив. 9 І поставив півців перед жертівником і члени насолоджуються їхнім звуком. І кожного дня співатимуть свої пісні. 10 Він поклав гарний порядок на празники і прикрасив часи до закінчення, коли вони хвалили його святе імя, і щоб від ранку видавали звук освячення. 11 Господь відняв його гріхи і підняв його ріг на віки і дав йому завіт царів і престіл слави в Ізраїлі. 12 Після нього встав розумний син і через нього поселився на широті. 13 В днях миру зацарював Соломон, якому Бог дав спокій довкруги, щоб він поставив дім його імені і приготував святе на віки. 14 Яким мудрим ти став в твоїй молодості і ти як ріка наповнився розумності. 15 Твоя душа покрила землю, і ти наповнив (її) притчами загадок. 16 Твоє імя пішло до островів далеко і ти був улюблений за твій мир. 17 В піснях і притчах і оповіданнях і в поясненнях тебе подивляли країни. 18 В імені Господа Бога, що називається Богом Ізраїля, ти зібрав золото як цину і ти помножив срібло як олово. 19 Ти нахилив твої боки до жінок і ти був здоланий твоїм тілом. 20 Ти поклав пляму на твоїй славі і ти опоганив твоє насіння, щоб навести гнів на твоїх дітей і бути вколеним за твою нерозумність, 21 щоб були два царства і з Ефраїма почати бунтівниче царство. 22 А Господь не оставив своє милосердя і не знищив своїх слів, ані не оставив свого вибраного нащадка і не знищив насіння, що його полюбило. І Він дав останок Якову і Давидові корінь з нього. 23 І Соломон спочив після батьків і оставив після себе з свого насіння безумність народу і Ровоама з малим розумом, який відвів нарід через свою раду. 24 І (був) Єровоам син Навата, який привів Ізраїля до гріха і дав Ефраїмові дорогу гріха. І дуже помножилися їхні гріхи, щоб вони відійшли з їхньої землі. 25 І вони шукали всяку погань, аж доки на них не прийшла пімста.

48,1 І пророк Ілія встав як огонь, і його слово запалало як світило. 2 Він навів на них голод і своєю ревністю вчинив їх малими. 3 Господним словом він задержав небо, і так звів тричі огонь. 4 Який прославлений ти в твоїх подивугідних ділах, Іліе. І хто похвалиться подібно до тебе? 5 Ти, що підняв мертвого від смерті й аду словом Всевишнього. 6 Що зводиш царів в погибель і славних з їхнього ліжка. 7 Що почув в Синаю картання і в Хориві судьби оправдання. 8 Що помазав царів на пімсту і пророків на наслідників після себе. 9 Що піднявся в вихрі огня на колісниці огняних коней. 10 Про якого записано, що він готовий в часі спинити гнів перед люттяю, щоб повернути серце батька до сина і поставити племена Якову. 11 Блаженні ті, що тебе бачать і ті, що прикрашені любовю. Бо і ми житимемо життям. 12 Ілія, це він був покритий у вихрі, і Елісей наповнився його духом. І в

його днях він не був зрушений володарем, і ніхто його не здолав. 13 Всяке слово не перейшло попри нього, і коли він заснув його тіло пророкувало. 14 Він зробив знаки у своїм житті і в смерті подивугудні його діла. 15 В усіх цих нарід не розкаявся і не відступили від своїх гріхів, аж доки не були забрані полоненими з їхньої землі і не були розсіяні по всій землі. 16 І остався малий нарід, і володар в домі Давида. А деякі з них зробили добре, а деякі помножили гріхи. 17 Езекія скріпив своє місто і ввів до середини до нього воду, викопав залізом нетесаний (камінь) і збудував басейни для води. 18 В його днях прийшов Сеннахирім і післав Рапсакима, і відійшов. І він підняв свою руку проти Сіону і звеличився у своїй гордості. 19 Тоді захиталися серця і їхні руки, і вони зазнали біль як ті, що родять. 20 І прикликали милосердного Господа піднявши до Нього їхні руки. І святий з неба скоро їх вислухав і визволив їх рукою Ісаї. 21 Він побив табір ассирійців, і його ангел побив їх. 22 Бо Езекія зробив вгодне Господеві і скріпився в дорогах Давида його батька, які заповів великий пророк Ісая і вірний в його видінні. 23 В його днях сонце повернулося взад і він додав життя цареві. 24 Великим духом він побачив останнє і потішив тих, що вірили в Сіон. 25 Аж до віку показав будуче і сховане раніше ніж вони прийшли.

49,1 Память Йосії як складання ладану приготовленого ділом миротварника. В усіх устах буде солодке як мід і як музика на бенкеті вина. 2 Він випрямився в повороті народу і викинув гидоти беззаконня. 3 Випрямив своє серце до Господа, в беззаконних днях він скріпив побожність. 4 За вийнятком Давида і Езекії і Йосії всі проступилися проступком. Бо вони оставили закон Всевишнього, не стало царів Юди. 5 Бо дали свій риг іншим і свою славу чужому народові. 6 Спалили вибране місто освячення і опустошили його дороги за рукою (пророцтвом) Єремії. 7 Бо йому вчинили зло, і він в лоні освятився на пророка, щоб викорінити і завдати біль і знищити, також будувати і насаджувати. 8 Це Єзекиїл, який побачив видіння слави, яке йому показав на херувимській колісниці. 9 Бо й згадав ворогів в бурі і щоб добро вчинити тим, що випрямлювали дороги. 10 І дванадцять пророків хай зацвітуть кості на їхньому місці. Бо вони потішили Якова і Він їх визволив через довіря віри. 11 Як звеличимо Зоровавеля? І він як печать на правій руці, 12 так Ісус, син Йоседека, вони у своїх днях збудували дім і підняли вгору святий храм Господеві, приготований на вічну славу. 13 І дуже велика память Неемії, що підняв нам стіни, які впали, і поставив брами і засуви, і підняв наші руїни. 14 Ніхто не був створений таким як Енох на землі. Бо і він був піднятий з землі. 15 Ані не було чоловіка - вождя братів як Йосиф, скріплення народу, і його кості були відвідані. 16 Сим і Сит прославилися між людьми і Адам над всяким живим в сотворенні.

50,1 Симон, син Онія, великий священник, який у своїм житті направив дім і в своїх днях скріпив храм. 2 І ним основано висоту двору, високе скріплення огорожі храму. 3 В його днях висічено став на воду, озеро наче море обводом. 4 Він дбав за свій нарід, щоб не впав, і скріпив місто в облозі. 5 Як провлавлений був він посеред храму, при виході з дому занавіси. 6 Як рання звізда посеред хмари, як повня місяця в днях празника, 7 як сонце, що світить на храм Всевишнього, як дуга, що світить в хмарах слави, 8 як цвіт рож в нових днях, як лелія при джерелі води, як стебло ливану в днях жнив, 9 як огонь і ладан в кадильниці, як золотий посуд вповні кований, прикрашений всяким дорогоцінним каменем, 10 як оливкове дерево, що видає плоди, і як кипарис, що піднявся до хмар. 11 Коли він накладав

одяг слави і зодягався в повноту хвали, коли підходив до святого жертівника він прославив одіж освячення. 12 Коли ж приймав часті з священничих рук і він стояв при огнищі жертівника, довкруг нього вінець братів, як кедрові рослини в Ливані, і окружили його як стебло пальм, 13 і всі сини Аарона в їхній славі і господний принос в їхніх руках перед всім збором Ізраїля, 14 і завершення служінь на вівтарях, щоб прикрасити принос всевишнього Вседержителя, 15 він простягнув свою руку до поливання і вилив з крові винограду, вилив на основи жертівника запах запашності Всевишньому Всецареві. 16 Тоді закричали сини Аарона, видали звук кованими трубами, дали почути великий звук на згадку перед Всевишнім. 17 Тоді весь нарід разом поспішився і впав на лице до землі, щоб поклонилися Господеві їхньому Вседержителеві Всевишньому Богові. 18 І співаки видали похвали їхніми голосами, великими звуками насолоджували співом. 19 І нарід помолився до Господа Всевишнього молитвою перед Всевишнім, аж доки не закінчено господне святкування і не виповнили його службу. 20 Тоді, зійшовши, він підняв свої руки над всім збором синів Ізраїля, щоб дати господне благословення з своїх губ і похвалитися його іменем. 21 І повторили поклоніння, щоб одержати благословення від Всевишнього. 22 І тепер поблагословіть Бога всіх, що робить велике всьому, що підносить наші дні від лона і чинить з нами за своїм милосердям. 23 Хай дасть нам веселість серця і хай буде мир в наших днях в Ізраїлі на дні віку. 23 Хай буде нам ввірене його милосердя і в наших днях хай нас визволить. 25 Двома народами зогидила моя душа, і третій не є народом. 26 Ті, що сидять на горах Самарії і Філістиму, і безумний нарід, що живе в Сікімах.

27 Напоумлення розуму і пізнання написав у цій книзі Ісус, син Сираха Елеазар ерусалимець, який видав мудрість зі свого серця. 28 Блаженний той, хто за цим житиме, і хто це покладе у своїм серці буде мудрий. 29 Бо якщо це зробш, на все будеш спроможний, бо господний страх його слід, і Він дав мудрість побожним. Благословенний Господь на віки. Хай буде, хай буде.

Молитва Ісуса Сина Сираха.

51,1 Визнаватимуся тобі, Господи царю, і похвалю тебе Бога мого Спасителя, визнаюся твому імені, 2 бо Ти мені став охороною і помічником і викупив моє тіло від знищення і з пастки обмовного язика, з уст тих, що кують брехню, і перед противниками Ти став помічником і визволив мене 3 через множество милосердя і твоє імя, від пасток тих, що готові пожерти, з руки тих, що шукають мою душу, з множества скорбот, які я мав, 4 від задуху огня довкруги і з посеред огня, де я не запалив, 5 з глибини лона аду, і від нечистого язика і від неправдивого слова, 6 і від списа неправедного язика. Моя душа наблизилася аж до смерти, і моє життя було близько аду вдолі. 7 Мене окружили звідусіль, і не було помічника. Я поглянув на поміч людей, і не було. 8 І я згадав твоє милосердя, Господи, і твоє добродійство, що від віку, бо Ти вибираєш тих, що Тебе терплять і Ти спасеш їх з руки поганих. 9 І я підняв з землі моє благання і я помолився за визволення від смерти. 10 Я прикликав Господа, батька мого Господа, щоб не оставив мене в днях скорботи, безпомічним в часі гордих. Похвалю твоє імя завжди і оспівуватиму в визнанні. 11 І моя молитва буде вислухана. Бо Він мене спас з погібелі і визволив мене від поганого часу. 12 Через це визнаватимуся і хвалитиму Тебе і поблагословлю господне імя. 13 Ще будучи молодшим, раніше ніж я заблукав, я явно шукав

мудрість в моїй молитві. 14 Перед храмом я молився за неї і аж до кінців шукатиму за нею. 15 Від цвітіння до дозрівання винограду зраділо нею моє серце. Моя нога пішла по простому, я її досліджував від моєї молодості. 16 Я трохи нахилив моє ухо і я прийняв і я собі знайшов велике напоумлення. 17 Здобуток був мені в цьому. Я дам славу Тому, хто дає мені мудрість. 18 Бо я задумав чинити за нею і заревнував за добром і не завстидаюся. 19 Моя душа бореться з нею і я був докладний в виконванні закону. Я підняв мої руки вгору і я роздумував над незнанням її. 20 Я випрямив мою душу до неї і я її знайшов в очищенні, придбав я серце з нею від початку. Через це не буду покинутий. 21 І моє лоно заворушилося, щоб її знайти. Через це я придвав добре майно. 22 Господь дав мені язик як мою винагороду, і ним я Його похвалю. 23 Наближіться до мене, ненапоумлені, і поселіться в домі напоумлення. 24 Чому ще маєте ви брак в цьому і ваші душі дуже спрагнені? 25 Я відкрив мої уста і я сказав: Придбайте собі без срібла. 26 Підкладіть вашу шию під ярмо, і хай ваша душа прийме напоумлення. Вона близько, щоб її знайти. 27 Гляньте вашими очима, що я трохи потрудився і знайшов собі великий спочинок. 28 Придбайте напоумлення за велику кількість срібла і ним придбайте багато золота. 29 Хай зрадіє ваша душа його милосердям, і не завстидаєтеся його похвалою. 30 Чиніть ваше діло перед часом, і Він дасть вам винагороду у своєму часі.